

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

PROBLEMATIKA INSTITUTU VAZBY

Diplomová práce

Autor:

Michala Šmahelová

Vedoucí diplomové práce:

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu):

1. 3. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. 3. 2015

Michala Šmahelová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu prof. JUDr. Jiřímu Jelínkovi, CSc., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení při jejím zpracování a taktéž za cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod	1
1. Vývoj právní úpravy institutu vazby v trestním řádu č. 141/1961 Sb.	3
1.1. Vazba v trestním řádu z roku 1961 až do novely č. 265/2001 Sb.	4
1.2. Změny provedené novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb.	7
1.3. Vazební novela trestního řádu č. 459/2011 Sb. a následné novelizace	8
1.4. Vývoj počtu obviněných přijatých do výkonu vazby v letech 1993 až 2014... ..	11
2. Ústavní a mezinárodněprávní limity omezení osobní svobody.....	12
2.1. Listina základních práv a svobod.....	13
2.2. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod.....	16
2.3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech	18
3. Materiální vazební právo	19
3.1. Vazba jako zajišťovací institut.....	19
3.2. Zákonné podmínky pro uvalení vazby	20
3.2.1. Zahájení trestního stíhání	20
3.2.2. Důvodnost trestního stíhání	21
3.2.3. Existence konkrétních skutečností	21
3.2.4. Fakultativní a subsidiární použití vazby.....	22
3.2.5. Vázanost vazby na horní hranici trestní sazby odnětí svobody.....	22
3.2.6. Rozhodnutí soudu.....	22
3.3. Zákonné důvody vazby	23
3.3.1. Vazba útěková	23
3.3.2. Vazba koluzní.....	27
3.3.3. Vazba předstižná	31
3.4. Zpřísněné důvody vazby	33
4. Formální vazební právo	35
4.1. Rozhodnutí o vazbě.....	35
4.2. Rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby	36
4.2.1. Rozhodnutí o vzetí do vazby v přípravném řízení.....	37
4.2.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby v řízení před soudem	40

4.3. Vazební zasedání.....	40
4.4. Přezkoumání důvodnosti vazby	43
4.4.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě	43
4.4.2. Žádost o propuštění z vazby	45
4.4.3. Přezkoumání důvodnosti vazby z úřední povinnosti.....	46
4.4.4. Rozhodování o dalším trvání vazby	49
4.5. Nejvyšší přípustná doba trvání vazby	51
4.6. Započítání vazby a trestu	53
5. Možnosti nahrazení vazby.....	55
5.1. Rozhodování o nahrazení vazby	56
5.2. Záruka zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby.....	57
5.3. Písemný slib obviněného.....	58
5.4. Dohled probačního úředníka	59
5.5. Uložení předběžného opatření.....	60
5.6. Peněžitá záruka.....	61
5.7. Zákaz vycestování do zahraničí	63
6. Specifika vazby v řízení proti mladistvým	63
6.1. Nahrazení vazby mladistvého jinými prostředky.....	64
6.1.1. Umístění v péči důvěryhodné osoby	65
6.2. Vyrozumění o vzetí mladistvého do vazby	67
6.3. Trvání vazby ve věcech mladistvých	67
7. Vybrané aktuální otázky institutu vazby.....	69
7.1. Otázka přiměřenosti délky trvání vazby	69
7.2. Aktuální podmínky výkonu vazby	70
7.3. Elektronický monitoring jako forma nahrazení vazby.....	73
Závěr	75
Seznam použitých pramenů	77
Seznam zkratk	82
Abstrakt – Problematika institutu vazby	83
Abstract – The issue of the concept of criminal custody	84
Klíčová slova.....	85

ÚVOD

Tématem předkládané diplomové práce je problematika institutu vazby jako jednoho ze zajišťovacích prostředků trestního řádu, jehož účelem je zajistit osobu obviněnou pro účely probíhajícího trestního řízení a výkonu trestu.

Vazba patří nepochybně mezi jednu z nejspornějších oblastí trestního procesu, jelikož prostřednictvím tohoto institutu je osoba presumovaně nevinná dočasně zbavena osobní svobody, a to v době, kdy ještě není pravomocně zjištěna její vina. Užití vazby tedy představuje zásah do základních práv a svobod, při němž je poměřován zájem státu a veřejnosti na řádném průběhu trestního řízení a objasnění trestného činu na jedné straně se zájmem obviněného na ochraně osobní svobody na straně druhé. Z tohoto důvodu je třeba k vazbě přistupovat jako zajišťovacímu institutu *ultima ratio*, jehož má být užito při splnění zákonných podmínek pouze v případě, že nelze účelu vazby dosáhnout jiným zajišťovacím opatřením. Je naprosto vyloučeno, aby tohoto institutu bylo užíváno orgány činnými v trestním řízení s cílem působit na obviněného, a ovlivňovat tak jeho výpověď, případně vynucovat jeho doznání.

Ačkoliv je zvolené téma v odborné literatuře poměrně široce zpracované, je neustále vykládáno a dotvářeno rozhodovací činností soudů. O aktuálnosti problematiky svědčí také fakt, že většina novel trestního řádu přijatých po listopadových událostech v roce 1989 se více či méně dotkla právě ustanovení o vazbě. Lze rovněž očekávat, že právní úprava vazby bude nepochybně dotčena i připravovanou rekodifikací trestního řádu.

Předkládaná práce si klade za cíl podat souhrnný výklad o zákonné úpravě vybraných aspektů vazby s přihlédnutím k judikatuře, jež podstatným způsobem tento zajišťovací institut formovala a stále formuje.

Práce je členěna celkem do sedmi kapitol. První kapitola podrobně pojedná o vývoji institutu vazby v trestním řádu č. 141/1961 Sb., a to zejména s důrazem na novely přijaté po roce 1989, jejichž cílem bylo uvést nejen předmětnou úpravu vazby do souladu s principy demokratického a právního státu.

Druhá kapitola se bude věnovat ústavnímu a mezinárodněprávnímu rámci omezení osobní svobody, a to především z pohledu Listiny základních práv a svobod a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Opomenuta nebude ani úprava obsažená v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech.

Následující kapitoly pak sledují tradiční systematiku problematiky vztahující se k institutu vazby, tedy členění vazebního práva na *materiální* a *formální*.

Materiálnímu vazebnímu právu se bude věnovat kapitola třetí, která pojedná nejprve obecně o výkladu pojmu *vazba*. Následovat bude výčet zákonných podmínek pro uvalení vazby a vymezení jednotlivých vazebních důvodů s přihlédnutím ke stěžejní judikatuře.

Ve čtvrté kapitole se zaměřím na formální vazební právo – podrobněji na rozhodnutí o vazbě, pro trestní řád poměrně nový institut vazebního zasedání, přezkoumání důvodnosti vazby, nejvyšší přípustnou dobou trvání vazby a dále na započítání vazby a trestu v případě, že vazebně stíhaný obviněný je pravomocně uznán vinným.

Pátá kapitola podá přehled o jednotlivých možnostech nahrazení vazby, které trestní řád v souladu se zásadou subsidiarity vazby nabízí.

Předposlední, šestá kapitola představí specifika vazby v řízení proti mladistvým. Mladiství jsou osobami, jejichž tělesný a duševní vývoj není zdaleka ukončen, a proto mohou negativní vlivy vazby zanechat u mladistvých výraznější a trvalejší následky, než je tomu u obviněných dospělých. Z tohoto důvodu zákonodárce některé aspekty vazby mladistvých upravil zvláštním zákonem odlišně od obecné úpravy obsažené v trestním řádu. Pozornost bude v této kapitole zaměřena především na možnost nahrazení vazby jinými prostředky a na odlišnou úpravu trvání vazby mladistvých.

V poslední, sedmé kapitole bude pozornost zaměřena na vybrané aktuální otázky institutu vazby, jež jsou v současné době diskutovány nejen odbornou teorií a praxí, ale i laickou veřejností, neboť institutu vazby je věnována nebývale velká pozornost ze strany hromadných sdělovacích prostředků. Věnovat se budu poměrně kritizovaným tématům – délce trvání vazby a podmínkám výkonu vazby. Opomenuta nebude ani v souvislosti s rekodifikací trestního řádu znovuotevřená otázka možnosti užití elektronického monitoringu i pro účely nahrazení vazby.

Text diplomové práce vychází z právní úpravy platné a účinné ke dni 1. 3. 2015.

1. VÝVOJ PRÁVNÍ ÚPRAVY INSTITUTU VAZBY V TRESTNÍM ŘÁDU č. 141/1961 Sb.

Trestní řád z roku 1956¹ byl s účinností od 1. 1. 1962 nahrazen dosud účinným zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Nový trestní řád byl přijat na základě politické situace v tehdejší Československé socialistické republice, kdy byla v roce 1960 schválena nová ústava², která si kladla za cíl kodifikovat „socialistické zřízení“.³

Jelikož jde o stěžejní pramen trestního práva procesního účinný již více než padesát let, jeho obsah nezůstal neměnný, neboť bylo nutné především reflektovat změny nastolené polistopadovými událostmi roku 1989. Ve velmi krátké době po přijetí Ústavy⁴ a Listiny⁵ došlo k několika významným novelizacím, které měly zajistit, aby tento procesní předpis obstál v podmínkách demokratického právního státu. Trestní řád byl tak za dobu své platnosti novelizován desítkami zákonů a změněn řadou nálezů Ústavního soudu.

Dle vyjádření Ministerstva spravedlnosti však i po rozsáhlých novelizacích „přetrvává značné množství problémů, jež brání efektivnímu průběhu trestního procesu. Těmito problémy jsou především komplikovanost a zdlouhavost trestního řízení. To spolu s vysokými nároky na formální aspekty dokazování způsobuje, že systém trestní justice není schopen zvládnout některé velmi závažné formy kriminality“.⁶ S cílem vytvořit moderní a komplexní právní úpravu, která bude plně vyhovovat principům právního státu a nároku na spravedlivý proces, zahájila v březnu roku 2014 svou činnost pracovní Komise pro nový trestní řád. V listopadu 2014 byla Komisí přijata Východiska a principy nového trestního řádu, která navazují na schválené věcné záměry z let 2004 a 2008. Nový věcný záměr již vzhledem k požadavku urychleného přijetí nového trestního řádu během jednoho volebního období zpracováván nebude.⁷

---

¹ Zákon č. 64/1956 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).

² Ústavní zákon č. 100/1960 Sb.

³ RŮŽIČKA, M., ZEŽULOVÁ, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 167.

⁴ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších ústavních zákonů.

⁵ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Rekodifikace trestního práva procesního*. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>.

⁷ Tamtéž.

1.1. Vazba v trestním řádu z roku 1961 až do novely č. 265/2001 Sb.

I. Důvody pro vzetí obviněného do vazby

Důvodem pro vzetí obviněného do vazby byla dle původního znění § 67 trestního řádu účinného ke dni 1. 1. 1962 existence skutečností, které odůvodňovaly obavu, že obviněný:

- a) se bude s cílem vyhnout se trestnímu stíhání nebo trestu skrývat či uprchnout, a to zejména tehdy, kdy nebylo možné ihned zjistit jeho totožnost nebo neměl-li stálé bydliště či zaměstnání anebo pokud mu hrozil vysoký trest;
- b) bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, zejména tím, že bude působit na svědky nebo spoluobviněné;
- c) bude pokračovat v trestné činnosti, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.

Vazba zůstala po vzoru úpravy obsažené v trestním řádu z roku 1956 i nadále fakultativním zajišťovacím institutem.

Novelou č. 178/1990 Sb. bylo do ustanovení § 67 trestního řádu vloženo před slovo *skutečnosti* slovo *konkrétní*, čímž bylo zdůrazněno, že se musí jednat o takové okolnosti, které mají podklad v příslušných zjištěních orgánů činných v trestním řízení. Bylo tedy vyloučeno, aby okolnosti odůvodňující uvalení vazby byly pouhými domněnkami či dohady.⁸ Touto novelou bylo taktéž vypuštěno z ustanovení § 67 písm. a) hledisko stálého zaměstnání.

Další novela č. 152/1995 Sb. upřesnila podmínky pro uvalení koluzní a předstižné vazby. Dle novelizovaného znění ustanovení § 67 písm. b) musela být dána obava, že bude obviněný působit na *soudem dosud nevyslechnuté* svědky. Zpřesnění tohoto ustanovení zabránilo jeho extenzivnímu výkladu a koluzní vazba již nemohla být uvalena v případech, kdy byly všechny důkazy již procesně zachyceny, avšak stále trval rozpor mezi obhajobou obviněného a výpověďmi svědků.⁹ Předmětná novela taktéž zpřesnila úpravu vazby předstižné, když doplnila, že důvod pro její uvalení je naplněn tehdy, pokud existuje mimo jiné obava, že obviněný bude pokračovat v trestné činnosti, *pro niž je stíhán*. Zřejmým smyslem této změny bylo odstranit dřívější výkladové potíže a zamezit extenzivnímu výkladu tohoto vazebního důvodu, neboť se objevovaly v teorii

⁸ KRÁL, V. K některým ustanovením novely trestního řádu. *Socialistická zákonost*, 1990, č. 9, str. 525.

⁹ RŮŽIČKA, M., ZEŽULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 187-188.

názory, že obsahem „pokračování v trestné činnosti“ dle znění § 67 písm. c) před předmětnou novelizací je jakákoliv další trestná činnost obviněného.¹⁰

Novela č. **166/1998 Sb.** ještě více zúžila možnost případného uplatnění koluzního důvodu vazby, a to tím, že vypustila z ustanovení § 67 písm. b) slovo *soudem*. Již tedy dále nebylo možné uplatňovat koluzní důvod vazby (pokud jde o působení na nevyslechnuté svědky či spoluobviněné) v případě, že svědek či spoluobviněný, u nichž je dána důvodná obava z jejich ovlivňování, byli již jednou orgánem činným v trestním řízení (nikoli tedy pouze soudem) vyslechnuti.¹¹ Tato novela dále vložila do § 67 nový odstavec 2, který stanovil, že soud může rozhodnout o uvalení či prodloužení vazby pouze tehdy, pokud jsou splněny podmínky podle odstavce 1 a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný.

II. Rozhodování o vazbě

Stejně jako tomu bylo v trestním řádu z roku 1956¹², i podle ustanovení nového trestního řádu mohla být vazba uvalena pouze na osobu, proti které bylo vzneseno obvinění. O vazbě rozhodoval soud vyjma přípravného řízení, ve kterém rozhodoval prokurátor. Prokurátor musel nejpozději do 48 hodin od okamžiku, kdy mu byla zadržená osoba odevzdána, rozhodnout o jejím vzetí do vazby, nebo takovou osobu propustit na svobodu. Proti rozhodnutí o vazbě bylo možné podat stížnost, která však neměla odkladný účinek. O takové stížnosti poté rozhodoval nadřízený prokurátor.

První významnou změnu v rozhodování o vazbě představovala novela provedená zákonem č. **149/1969 Sb.**, která do trestního řádu vložila ustanovení § 146a, podle kterého o stížnosti proti rozhodnutí prokurátora rozhodoval zpravidla do 5 dnů soud, v jehož obvodu byl činný prokurátor, který vydal napadané rozhodnutí. Rozhodnout o propuštění obviněného z vazby byl podle ustanovení § 72 oprávněn v přípravném řízení stále jen prokurátor.

---

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ ŠÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád: doplňky ke komentáři*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999, str. 21 – 22.

¹² § 79 zák. č. 64/1956 Sb.

Citovaná novela z roku 1969 dále napravila dosavadní postup praxe při rozhodování o žádosti obviněného o propuštění z vazby. Původní znění § 72 odst. 2¹³ trestního řádu v praxi způsobovalo, že se o žádosti fakticky nerozhodovalo. Taková žádost se stala podnětem pro propuštění obviněného na svobodu, nebo byl na jejím základě obviněný vyzooměn, že důvod pro propuštění není dán. Novela zakotvila povinnost soudu (v přípravném řízení prokurátora) o takové žádosti *rozhodnout neodkladně*.

Významnou změnu do rozhodování o vazbě v přípravném řízení přinesla do trestního řádu novela provedená zákonem č. 558/1991 Sb. Tato novela přenesla rozhodování o vazbě¹⁴ z prokurátora na soudce, čímž byl prokurátor zcela vyloučen z rozhodování o vzetí do vazby. Novela z roku 1991 taktéž stanovila, že rozhodnutí o vazbě muselo být odůvodněno také skutkovými okolnostmi.¹⁵

III. Změny v úpravě trvání vazby

Nejvyšší přípustná doba trvání vazby nebyla v původním znění trestního řádu stanovena. Trestní řád v § 71 pouze stanovil, že vazba v přípravném řízení mohla trvat nejvýše dva měsíce. Nadřízený prokurátor pak tuto dobu mohl prodloužit o další měsíc. Na delší dobu mohla být vazba prodloužena jen generálním prokurátorem. Úprava prodloužení vazby generálním prokurátorem však byla zanedlouho novelou č. 149/1969 Sb. vypuštěna, a tím bylo oprávnění prodlužovat lhůtu vazby na delší dobu přeneseno bez časové limitace na nadřízeného prokurátora.

Významnou změnu do úpravy trvání vazby přinesla novela č. 159/1989 Sb., která stanovila, že vazba v přípravném řízení může trvat vždy jen nezbytně nutnou dobu a nesmí přesáhnout dva roky. Pokud v této lhůtě nebyla podána obžaloba, musel být obviněný propuštěn z vazby. Novela z roku 1989 také představovala první pokus o vymezení nejvyšší celkové přípustné doby vazby. Doba vazby v celém trestním řízení nesměla přesáhnout horní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody za čin, pro který byl obviněný ve vazbě.

Novela č. 178/1990 Sb. zkrátila maximální délku trvání vazby v přípravném řízení, a to ze dvou let na jeden rok. Shodně byla i stanovena maximální doba trvání vazby

---

¹³ § 72 odst. 2 stanovil, že „obviněný má právo kdykoli žádat o propuštění na svobodu; jeho žádost musí být vyřízena neprodleně“.

¹⁴ Rozhodování o vzetí do vazby, o žádostech o propuštění z vazby na svobodu, o prodloužení trvání vazby, o změně důvodu vazby.

¹⁵ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 167-209.

v řízení před soudem. Tato úprava byla dále upřesněna novelou č. 303/1990 Sb., jež stanovila, že v řízení o taxativně stanovených trestných činech mohla vazba v řízení před soudem trvat takovou dobu, aby její délka spolu s vazbou vykonanou v přípravném řízení nepřesáhla dva roky.

Následující novela č. 558/1991 Sb. se opět vrátila ke koncepci maximální lhůty jednoho roku (jak pro přípravné řízení, tak i pro řízení před soudem). Pokud však nebylo možné přípravné řízení v této době skončit, mohl Nejvyšší soud¹⁶ vazbu na návrh generálního prokurátora (v přípravném řízení) nebo na návrh předsedy senátu (v řízení před soudem) na nezbytně nutnou dobu prodloužit.

Zásadně do formulace ustanovení § 71 trestního řádu zasáhla taktéž novela č. 292/1993 Sb. Citovaná novela zvýšila základní lhůtu vazby v přípravném řízení ze dvou na šest měsíců. Pokud byla tato šestiměsíční hranice překročena, mohl soudce na návrh státního zástupce dobu prodloužit na jeden rok. O prodloužení na dva roky mohl rozhodnout senát. Nad tyto lhůty mohl dobu trvání vazby prodloužit již jen Nejvyšší soud. Vždy však bylo možné prodloužit vazbu jen tak, aby její celková doba nepřesáhla tři roky, u zvláště závažných trestných činů čtyři roky.¹⁷

1.2. Změny provedené novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb.

Pro dosavadní vazební řízení byl charakteristický zejména relativně vysoký počet vazebně stíhaných osob a nepříjemně vysoká průměrná délka trvání vazby.¹⁸ Dne 1. 1. 2002 nabyla účinnosti tzv. velká novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která se dotýkala dvou třetin ustanovení platného trestního řádu.

Velkou novelou došlo k nové formulaci předstížné vazby vymezené v ustanovení § 67 písm. c). Nově se namísto pojmu *pokračování v trestné činnosti* užívá pojmu *opakování trestné činnosti*.

Novela dále stanovila překážku pro vzetí obviněného do vazby, a to tehdy, pokud je stíhán pro trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 a není-li zároveň dána některá z okolností vymezených v odstavci třetím. Nově trestní řád stanovil povinnost propustit osobu na svobodu nejen, pokud pomine některý z důvodů vazby, ale také tehdy, je-li zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede

¹⁶ Zákonem č. 152/1995 Sb. byla tato pravomoc přenesena na vrchní soudy.

¹⁷ RŮŽIČKA, M., ZEŽULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 167-209.

¹⁸ KRÁL, V. K nové právní úpravě vazebního řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, str. 69.

k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a obviněný se nedopustil jednání uvedeného v § 68 odst. 3.

Nově byla taktéž zakotvena pořádková lhůta pro rozhodování o žádosti obviněného o propuštění z vazby na svobodu. V přípravném řízení o žádosti rozhoduje státní zástupce. V případě, že žádosti nevyhoví, je povinen ji do pěti pracovních dnů od doručení předložit soudu, který pak musí ve stejné lhůtě o žádosti rozhodnout.¹⁹

Velká novela přinesla velmi podstatné změny mimo jiné též do úpravy vazebních lhůt a způsobu rozhodování o jejich prodlužování. Výrazně byla posílena role státního zástupce v trestním řízení, neboť do jeho působnosti v přípravném řízení bylo nově zařazeno pravidelné rozhodování o dalším trvání vazby. Trestní řád dále stanovil prekluzivní lhůty, ve kterých musí být rozhodnuto o dalším trvání vazby. V opačném případě je nutné obviněného z vazby propustit na svobodu. Novela podstatně omezila nejvyšší přípustné celkové doby trvání vazby. Ty byly nově navázány na typovou závažnost trestného činu.²⁰ Koluzní vazba byla až na výjimky omezena maximální délkou tří měsíců. Jelikož došlo velkou novelou k přesunu těžiště dokazování z přípravného řízení do hlavního líčení, bylo tuto změnu nutno také reflektovat v rozdělení celkové doby trvání vazby mezi přípravné řízení a řízení před soudem. Dle ustanovení § 71 odst. 9 jedna třetina z celkové doby připadala na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem.²¹

1.3. Vazební novela trestního řádu č. 459/2011 Sb. a následné novelizace

Nejvyšší soud ve své zprávě o analýze a vyhodnocování účinnosti novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení uvedl, že „*obecně se soudy přes rozporuplná vyjádření přiklonily k závěru, že se vazební řízení zrychlilo a počet vazebních věcí klesl*“.²² Zároveň tato zpráva poukázala na přetrvávající problémy, které negativně ovlivňují zejména délku vazebního řízení. Jako jeden z hlavních problémů byla označena duplicita právní úpravy v oblasti rozhodování o žádosti obviněného

¹⁹ Ustanovení § 72 odst. 3 a § 73b odst. 3 trestního řádu ve znění účinném k 1. 1. 2002.

²⁰ Srov. MUSIL, J. Vazební lhůty po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 1, str. 11.

²¹ ŠÁMAL, P. K rozhodování o vazbě po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Soudní rozhledy*, 2003, č. 4, str. 109 – 110.

²² Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČR z 29. 9. 2004, sp. zn. Ts 42/2003.

o propuštění z vazby a v oblasti obligatorního přezkumu vazby v zákonných lhůtách podle § 71 trestního řádu. Dále v praxi převládal požadavek na další zjednodušení vazebního řízení, a to v míře přípustné z hlediska ústavně zaručených práv vazebně stíhané osoby. Navíc bylo zapotřebí zajistit soulad právní úpravy s judikaturou Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (dále ESLP), zejm. v oblasti „práva obviněného na slyšení“.²³

Za účelem odstranění shora nastíněných nedostatků nabyla dne 1. 1. 2012 účinnosti tzv. „vazební“ novela trestního řádu **č. 459/2011 Sb.**

Vazební novela ponechala obecné důvody vazby beze změny, dotkla se však vazebních důvodů zpřísněných. Za účelem ochrany zájmů poškozeného bylo do trestního řádu vloženo ustanovení § 68 odst. 4, čímž došlo k zúžení aplikace omezujících podmínek dle § 68 odst. 2. Dále byl doplněn do ustanovení § 68 odst. 3 nový důvod pod písm. e), pro který se k tzv. negativním podmínkám vazby nepřihlíží tehdy, jestliže obviněný již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval, nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

Přijetím zákona č. 459/2011 Sb. byl do trestního řádu zaveden v reakci na nález Ústavního soudu sp. zn. *Pl. ÚS 45/04* také zcela nový institut, a to vazební zasedání, který má zajistit obviněnému právo na osobní slyšení ve vymezených druzích vazebního rozhodování.

Délky lhůt pro celkové trvání vazby odvíjející se od závažnosti trestných činů byly ponechány. Novelou bylo pouze doplněno, že pokud přípravné řízení nebo řízení před soudem není uplynutím lhůty pro celkové trvání vazby skončeno, musí být obviněný nejpozději v poslední den této lhůty propuštěn z vazby. Stejně tomu je tak i v případě překvalifikace trestného činu, v jejímž důsledku již vykonaná vazba překročí maximální přípustnou dobu trvání vazby. Dále došlo ke změně lhůt pro rozhodování o žádosti o propuštění z vazby. Vypuštěna byla pětidenní lhůta, v rámci které musel soud rozhodnout, přičemž tato byla nahrazena termínem *bez zbytečného odkladu*. Novela také s cílem ulevit soudům od administrativní zátěže prodloužila lhůtu pro možnost

---

²³ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 459/2011 Sb. (sněmovní tisk 335), 6. volební období (2010-2013). Obecná část. Hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad.* [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=335>.

opětovného podání žádosti na propuštění z vazby ze 14 na 30 dnů v případě, že soud vydal zamítavé rozhodnutí a obviněný v nové žádosti neuvedl jiné důvody.

V oblasti přezkoumání vazby a rozhodování o dalším trvání vazby došlo k posílení principu subsidiarity, neboť orgány činné v trestním řízení jsou podle nové úpravy povinny zkoumat, zda důvody vazby stále trvají v nezměněné podobě nebo zda lze vazbu nahradit některým z institutů uvedených v § 73 a § 73a trestního řádu. Navíc je také nutné přihlížet k tomu, zda trvání vazby vyžaduje obtížnost věci nebo jiné závažné důvody, pro které nelze trestní stíhání ukončit, a zda by propuštěním obviněného z vazby bylo zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Nově jediným orgánem oprávněným k rozhodování o dalším trvání vazby je soudce. Touto změnou reagoval zákonodárce na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 573/02, který v osobě státního zástupce nespaturuje nestrannost a nezávislost, a to jak z hlediska osobního statusu, tak i z hlediska svého procesního postavení. Povinnost soudce rozhodnout o dalším trvání vazby se opakuje každé tři²⁴ měsíce.²⁵ Nově navíc soudce již nebude rozhodovat o dalším trvání vazby z úřední povinnosti mechanicky každé tři měsíce, ale přihlédně k rozhodnutím učiněným na základě žádostí podaných v mezidobí obviněným. Z úřední povinnosti bude tedy soudce povinen rozhodnout jenom v případě, že v tříměsíční lhůtě nebylo učiněno žádné rozhodnutí o vazbě²⁶ – tj. ani rozhodnutí učiněné na základě žádosti obviněného.²⁷

Po rozsáhlé vazební novele z roku 2011 bylo znění § 67 trestního řádu novelizováno zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který do trestního řádu zavedl nový institut tzv. předběžných opatření. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona uvádí, že předběžná opatření budou jako méně invazivní prostředky ukládána namísto vazby

---

²⁴ V původním návrhu novely se počítalo s prodloužení lhůty z tří měsíců na měsíců šest, čímž mělo dojít k částečnému odlehčení soudcům. Návrh však v tomto znění přijat nebyl.

²⁵ HRUŠKA, J., VOLECKÝ, P. Několik poznámek k aktuálním změnám trestního řádu. *Trestní právo*, 2012, č. 7-8, str. 10-13.

²⁶ Jak rozhodnutí o dalším trvání vazby na návrh státního zástupce, tak i rozhodnutí na základě žádosti obviněného o propuštění z vazby jsou již ze zákona rozhodnutími o dalším trvání vazby. Nová úprava odstranila duplicitu rozhodování, kdy současně mohlo běžet vedle sebe jak řízení o prodloužení vazby navržené v zákonné lhůtě státním zástupcem, tak řízení o žádosti o propuštění z vazby podané obviněným, ačkoliv v obou případech se dá předpokládat posuzování stejných otázek, provádění stejných důkazů apod. Novelou došlo ke snížení administrativní zátěže, ale zároveň nebyla nijak zkrácena práva obviněného. (VICHÉREK, R. *Co je nové v trestním řádu od 1. 1. 2012 – II. část.* epravo.cz. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/co-je-noveho-v-trestnim-radu-od-1-1-2012-ii-cast-80505.html>).

²⁷ CHROMÝ, J., RŮŽIČKA, M., PŘEPECHALOVÁ, K. „Vazební“ novela trestního řádu a její dopad na činnost státních zástupců. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 1, str. 17-18.

v případě, že jejich uložení poskytuje dostatečnou záruku ochrany zájmů poškozeného a společnosti. Dle dikce novelizovaného ustanovení § 67 musí soud mimo jiné zkoumat, zda v době rozhodování nelze dosáhnout účelu vazby jiným opatřením, nově zejména uložení některého z předběžných opatření.²⁸

Další dílčí změny v právní úpravě vazby nastaly v souvislosti s přijetím zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Novelou č. 105/2013 Sb. došlo ke zrušení celé hlavy dvacáté páté trestního řádu. Problematika mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, tedy i problematika vazby při uskutečňování právního styku s cizinou, byla z trestního řádu vyčleněna do samostatného zákona č. 104/2013 Sb.

Jen okrajově se institutu vazby dotkla poslední novela trestního řádu č. 141/2014 Sb., která rozšířila znění ustanovení § 33 odst. 5 trestního řádu tím, že obviněnému mimo jiné přiznala právo nechat vyrozumět konzulární úřad a rodinného příslušníka nebo jinou fyzickou osobu, u nichž uvede údaje potřebné k vyrozumění, v případě, že bude vzat do vazby.

1.4. Vývoj počtu obviněných přijatých do výkonu vazby v letech 1993 až 2014

Vývoj právní úpravy vazby nastíněný v předcházejících podkapitolách měl nepochybně podstatný vliv na snižování relativně vysokého počtu vazebně stíhaných osob. Využívání vazby totiž v některých méně závažných případech trestné činnosti vždy neodpovídalo zásadě přiměřenosti. Jak dokládá níže uvedený graf, celkový počet obviněných přijímaných do vazby se od vzniku samostatné České republiky v roce 1993 do současnosti snížil o více než polovinu.²⁹

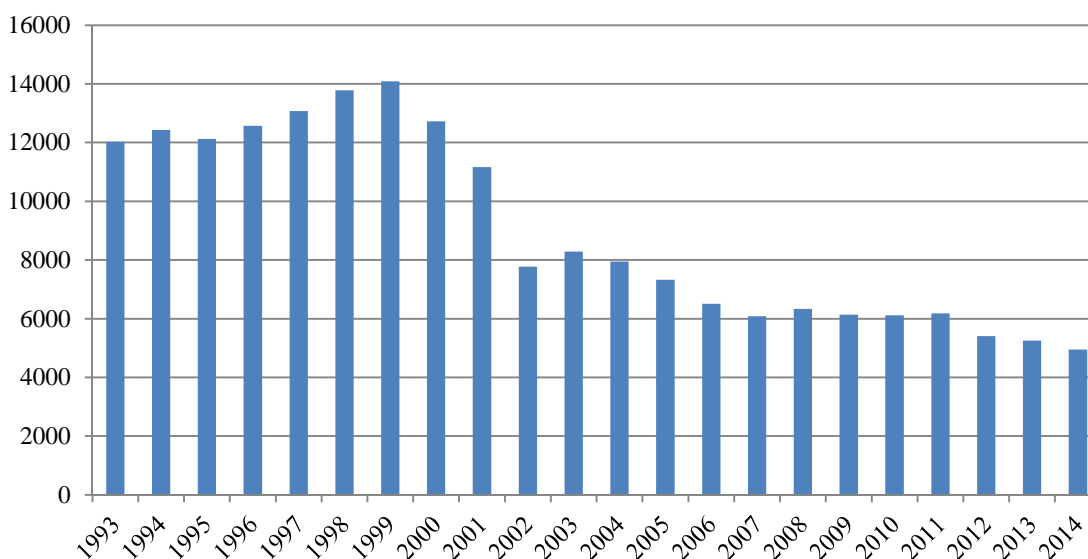
Počet obviněných přijatých do výkonu vazby v letech 1993 až 2014											
rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
přijatých	12023	12436	12124	12570	13075	13782	12084	12727	11160	7776	8285
rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
přijatých	7951	7323	6504	6085	6334	6134	6115	6178	5409	5254	4948

²⁸ JELÍNEK, J. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5, str. 27.

²⁹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické ročenky*. [cit. 2014-11-08] Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/>.

Počet obviněných přijatých do výkonu vazby v letech 1993 až 2014

2. ÚSTAVNÍ A MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ LIMITY OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

Jak již bylo zmíněno v úvodu, vazba představuje specifický zajišťovací institut trestního řízení, jímž se obviněný³⁰ na základě rozhodnutí soudu (v přípravném řízení soudce) v souladu s příslušnými ustanoveními Listiny, Úmluvy³¹ a Paktu³² a v souladu s navazující zákonnou úpravou obsaženou v trestním řádu (příp. v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže) zajišťuje pro trestní řízení a výkon trestu.³³ Podstatným znakem vazby je dočasná ztráta osobní svobody, tedy omezení jednoho ze základních práv každého jednotlivce, a proto je žádoucí, aby základní podmínky uplatnění tohoto zajišťovacího institutu byly vymezeny v právních předpisech nejvyšší právní síly. Ustanovení o garanci osobní svobody a limitech jejího omezení nalezneme především v Listině a některých vyhlášených mezinárodních smlouvách, k jejichž ratifikaci dal

³⁰ V souladu s úpravou v § 12 odst. 7 trestního řádu se pojmu „obviněný“ užívá univerzálně pro všechna stádia trestního řízení, v jejichž rámci přichází vzetí do vazby v úvahu.

³¹ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod byla vyhlášena dne 4. 11. 1950 Radou Evropy v Římě s platností od 3. 9. 1953. Tehdejší Československou federativní republikou byla ratifikována dne 18. 3. 1992, pro Českou republiku je platná od 1. 1. 1993 pod č. 209/1992 Sb.

³² Platný pro Československou socialistickou republiku ode dne 23. 3. 1976. Pakt byl publikován ve Sbírce zákonů jako vyhláška Ministerstva zahraničních věcí Československé socialistické republiky pod č. 120/1976 Sb.

³³ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 369.

Parlament souhlas a kterými je Česká republika vázána. Stěžejní mezinárodněprávní úprava je obsažena v Úmluvě a Paktu. Dalšími mezinárodními dokumenty zabývajícími se problematikou omezení osobní svobody jsou zejména Evropská úmluva o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání,³⁴ Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení,³⁵ Evropská vězeňská pravidla³⁶ nebo Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. Rec (2006) 13 o výkonu vazby, podmínkách jejího výkonu a zárukách proti jejímu zneužití.

2.1. Listina základních práv a svobod

Ústava, jakožto předpis nejvyšší právní síly, sama neupravuje otázku osobní svobody. V čl. 3 a čl. 112 Ústavy je však stanoveno, že součástí ústavního pořádku je též Listina, která ve svém čl. 8 zakotvuje právo na osobní svobodu.

Právo na osobní svobodu ústavodárce systematicky zařadil do hlavy druhé, oddílu prvního mezi základní lidská práva a svobody hned za právo na život (čl. 6), právo na právní způsobilost (čl. 5) a právo na nedotknutelnost osoby (čl. 7).

Čl. 8 odst. 1 Listiny kategoricky prohlašuje, že „*osobní svoboda je zaručena*“. Tímto vyjádřením je chráněna osobní svoboda každého člověka, tedy nejen občana České republiky, ale i občana jiného státu či apatridy. Právo na osobní svobodu působí absolutně, tedy proti všem (*erga omnes*).³⁷

V následujících odstavcích čl. 8 jsou stanoveny důvody, pro něž lze jednotlivce zbavit osobní svobody nebo ho v osobní svobodě omezit. Listina sice v čl. 1 stanovuje, že právo na osobní svobodu jako jedno ze základních práv a svobod je právem nezadatelným, nezczitelným, nepromlčitelným a nezrušitelným, přesto ho však nelze chápat jako bezbřehé, neboť je omezeno ostatními ústavně zaručenými právy a svobodami.

Čl. 8 odst. 2 Listiny zakotvuje základní zásadu zákonného trestního procesu, neboť stanoví, že „*nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven osobní svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon*“. Výjimka ze zákazu zbavení osobní svobody podle

³⁴ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 9/1996 Sb.

³⁵ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 143/1988 Sb.

³⁶ Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům o evropských vězeňských pravidlech. Schváleno Výborem ministrů dne 11. ledna 2006 na 952. zasedání náměstků ministrů.

³⁷ PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 2 díl. Práva a svobody. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání.* Praha: Linde, 2002, str. 86.

čl. 8 odst. 2 může být tedy stanovena pouze přímo Listinou nebo zákonem, jehož vydání Listina předpokládá. Je nutné, aby zvláštní zákon stanovil nejen důvod přípustnosti takového zásahu do osobní svobody, ale také způsob takového zásahu. V opačném případě by byl zákon považován za protiústavní. V druhé větě odst. 2 je pak dále vyjádřeno pravidlo, že „*nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku*“. Formulace tohoto pravidla byla převzata z čl. 11 Paktu. Tuto je však třeba označit za poměrně nepřesnou, neboť mluví jen o smluvním závazku. Zbavení osobní svobody nemůže být nikdo stejně tak ani pro nesplnění závazku kvazikontraktního, deliktního či kvazideliktního.³⁸

V následujících odstavcích čl. 8 Listiny jsou vymezeny jednotlivé formy zbavení či omezení osobní svobody, které můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupina se týká oblasti trestního práva, do které patří zadržení, zatčení osoby a její vzetí do vazby. Druhá skupina zasahuje do oblasti občanského práva, když se zabývá problematikou převzetí a držení dotčené osoby v ústavní zdravotnické péči bez jejího souhlasu.³⁹ Ústavní limity při zadržení, zatčení a při vzetí do vazby jsou upraveny v odstavcích 3 až 5 čl. 8 Listiny.

Dle čl. 8 odst. 3 Listiny je možné obviněného nebo podezřelého z trestného činu zadržet jen v případech stanovených zákonem. Zadržení, jako krátkodobý prostředek sloužící k provizornímu fyzickému zajištění osoby obviněné nebo podezřelé ze spáchání trestného činu, je upraveno v § 75 – 77 trestního řádu. Příslušné orgány činné v trestním řízení musí zadrženou osobu neprodleně seznámit s důvody zadržení, vyslechnout a nejpozději do 48 hodin⁴⁰ propustit na svobodu nebo odevzdat soudu. Soudce musí zadrženou osobu do 24 hodin od převzetí vyslechnout a rozhodnout o vazbě, nebo ji propustit na svobodu.

Odstavec 4 čl. 8 Listiny vymezuje podmínky pro zatčení, maximální lhůty pro předání zatčené osoby soudu a možnost soudce rozhodnout o vazbě. Zatknout obviněného lze vždy jen na písemný odůvodněný příkaz soudce. Soudce, který vydal příkaz k zatčení, musí zatčenou osobu do 24 hodin vyslechnout a rozhodnout o vazbě,

---

³⁸ PAVLÍČEK, V. a kolektiv, op. cit. 37, str. 87-89.

³⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 45.

⁴⁰ Ustanovení čl. 8 odst. 3 bylo novelizováno ústavním zákonem č. 162/1998 Sb., kterým došlo k prodloužení lhůty, na kterou lze obviněného či podezřelého zadržet, a to z původních 24 hodin na 48 hodin.

nebo ji propustit na svobodu. Tyto ústavní limity jsou dále upřesněny v ustanovení § 69 trestního řádu, které upravuje příkaz k zatčení.

Stěžejní pro institut vazby je úprava obsažená v čl. 8 odst. 5, který zakotvuje obecnou základní podmínku pro vzetí obviněného do vazby, a to že „*nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu*“. Tento odstavec obsahuje klíčové garance při uplatnění institutu vazby, a to nejen vazby vyšetřovací, tj. zajišťovacího institutu pro počáteční stádia trestního stíhání obsaženého v trestním řádu, nýbrž i pro další druhy vazeb upravené v zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Pro všechny tyto zajišťovací instituty platí, že o vazbě musí výlučně rozhodnout soudce a že uplatnění vazby musí být zákonné jak co do důvodů vazby, tak i po procesní stránce. Výhradní pravomoc soudu, resp. nemožnost státního zástupce rozhodovat o vazbě, byla taktéž potvrzena rozhodnutím ESLP č. 39298/04 a 8723/05 ze dne 26. 3. 2009 ve věci *Radovan Krejčíř proti České republice*.⁴¹ Další podmínkou je časová omezenost vazby. Trvání vazby je omezeno maximální přípustnou dobou stanovenou zákonem, resp. dobou, vzhledem k požadavku proporcionality, nezbytně nutnou.⁴² Jednotlivým podmínkám pro uvalení a trvání vazby se podrobněji věnuji v následujících kapitolách *3. Materiální vazební právo a 4. Formální vazební právo*.

Při aplikaci omezujících ustanovení čl. 8 Listiny je třeba v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny vždy šetřit podstaty a smyslu základních práv a svobod. Tato omezení nesmí být zneužívána k jiným účelům, než pro která byla stanovena. Naprosto vyloučené je zneužívání vazby k působení na obviněného, aby se doznal ke spáchání trestného činu.⁴³

---

⁴¹ ESLP dal stěžovateli za pravdu, že došlo k porušení čl. 5 odst. 3 Úmluvy, neboť v dané době platná česká právní úprava nestanovila způsob, jakým má být rozhodnuto o tom, že se neuplatní jinak maximálně přípustná tříměsíční doba trvání koluzní vazby. V případě stěžovatele o této skutečnosti nerozhodl soud, nýbrž státní zástupce, který ale podle konstantní judikatury ESLP neposkytuje požadované záruky nezávislosti.

⁴² WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, str. 239.

⁴³ CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008, str. 235.

2.2. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Jak již bylo předestřeno výše, limity omezení osobní svobody nejsou zakotveny pouze na vnitrostátní úrovni, nýbrž jsou obsaženy rovněž v mezinárodních smlouvách, jimiž je Česká republika vázána.⁴⁴ Jednou z nejvýznamnějších lidskoprávních mezinárodních smluv je Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

Článek 1 Úmluvy zavazuje smluvní státy přiznat každému, kdo podléhá jejich jurisdikci, práva a svobody vymezené v hlavě I Úmluvy. V hlavě I je mimo jiné zakotveno i právo na svobodu a osobní bezpečnost, a to konkrétně v čl. 5 Úmluvy.

V odstavci 1 čl. 5 je nejprve proklamováno právo jednotlivce na svobodu a osobní bezpečnost. V následující větě jsou vymezeny podmínky, při jejichž naplnění je možné osobu zbavit svobody. Jednotlivé taxativně stanovené případy dovoleného zbavení osobní svobody jsou označeny písmeny a) až f).⁴⁵ Stanovením těchto jednotlivých důvodů pro zásah do osobní svobody došlo k vyloučení možné svévole nebo používání nezákonných prostředků pro zbavení osobní svobody.⁴⁶

Pro problematiku vazby je obzvlášť významný čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy, který stanovuje, že osoba může být omezena ve své osobní svobodě, jen pokud jde o „zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání“. Toto ustanovení dovoluje zbavit jednotlivce osobní svobody jen za účelem předvedení před příslušný soudní orgán, tj. soudce nebo jinou úřední osobu zmocněnou zákonem k výkonu soudní pravomoci. ESLP v rozsudku *Brogan proti Spojenému království*⁴⁷ stanovil, že existence úmyslu předvést osobu před soud se musí posuzovat nezávisle na jeho realizaci. Tedy pouhá skutečnost, že osoba nebyla předvedena před soud, ale byla propuštěna na svobodu, ještě neznamená, že v době zatčení zde nebyl úmysl předvést osobu před soud. Jak již bylo výše

---

⁴⁴ Čl. 10 Ústavy stanoví, že „vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.“

⁴⁵ KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 469.

⁴⁶ REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Praha: Orac, s.r.o., 2002, str. 213-214.

⁴⁷ Viz *Brogan a další proti Spojenému království*, rozsudek pléna ze dne 29. 11. 1988, č. 11209/84, odst. 53.

nastíněno, osobu lze zbavit osobní svobody dle čl. 5 odst. 1 písm. c) jen pro (i.) důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo je-li nutné (ii.) zabránit takové osobě ve spáchání trestného činu či (iii.) zabránit jí v jejím útěku. Gramatický výklad tohoto ustanovení by nasvědčoval tomu, že ke zbavení osobní svobody postačuje naplnění jakéhokoliv ze shora uvedených důvodů. ESLP však zastává ve své judikatuře konstantní názor,⁴⁸ že důvodné podezření ze spáchání trestného činu musí existovat vždy, aby bylo možné v rámci trestního řízení někoho zatknout, zadržet nebo vzít do vazby.⁴⁹

Každé zbavení osobní svobody podle odst. 1 čl. 5 musí být provázeno zárukami definovanými v následujících odstavcích 2 až 5 téhož článku. Účelem těchto záruk je především zajistit rychlé a účinné rozhodnutí o legálnosti zbavení osobní svobody. Dle odstavce 2 téhož článku musí být každý seznámen s důvody svého zatčení a s obviněním, a to v jazyce, jemuž rozumí. Odstavec 3 upravuje postavení osob podezřelých ze spáchání trestného činu, když je takovým osobám garantováno urychlené předvedení před soudce, soudní řízení bez průtahů a možnost propuštění na svobodu během samotného řízení. Odstavec 4 přiznává zatčenému právo podat návrh na zahájení řízení, v němž by soud rozhodl o zákonnosti jeho zatčení (tzv. *habeas corpus*).⁵⁰ Předmětem řízení zahájeného na základě návrhu dle čl. 5 odst. 4 tedy není otázka viny či nevinu obviněného, ale konstatování, zda vězeň byl zbaven osobní svobody na základě řádného procesu. V takovém řízení musí příslušný soud zkoumat nejen důvodnost samotného podezření, na kterém je zatčení založeno, ale i legitimnost cíle sledovaného zatčením a následnou vazbou.⁵¹

V posledním pátém odstavci čl. 5 pak Úmluva zakotvuje právo osoby, jež byla v rozporu s odstavci 1, 2, 3 nebo 4 nezákonně zadržena, požadovat po státu odškodnění. V této věci je třeba poukázat na nedávné stanovisko⁵² pléna Ústavního soudu,

---

⁴⁸ Např. v rozsudku ze dne 30. 8. 1990 č. 12244/86, 12245/86, 12383/86 ve věci *Fox, Campbell a Hartley proti Spojenému Království* ESPL po zjištění, že v tomto konkrétním případě nebylo dáno důvodné podezření ze spáchání trestného činu, vyslovil porušení čl. 5 odst. 1, aniž by považoval za potřebné zkoumat, zda existuje některý z dalších dvou důvodů uvedených v čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy.

⁴⁹ REPÍK, B., op. cit. 46, 2002, str. 219-220.

⁵⁰ ČAPEK, J. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv. I. část – Úmluva*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2010, str. 97.

⁵¹ HERCZEG, J. *Habeas corpus v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. Bulletin advokacie*, 2004, č. 4, str. 34.

⁵² Stanovisko Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. *Pl. ÚS-st. 39/14*. Sdělení Ústavního soudu bylo publikováno dne 16. 12. 2014 ve Sbírce zákonů pod č. 297/2014. Tento právní názor se neuplatní u

dle kterého nárok na náhradu nemateriální újmy podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy vzniká mimo jiné za předpokladu, že zásah státu do osobní svobody dotčené osoby byl uskutečněn, resp. ukončen až poté, co se stala Úmluva pro Českou republiku závaznou (tj. od 18. 3. 1992). Stanovisko představuje judikaturní odklon od dosud zastávaného názoru, dle kterého není rozhodující, kdy stát porušil své závazky z mezinárodního práva, nýbrž kdy poškozený dosáhl zproštění obžaloby, resp. vydání rozhodnutí o úplné rehabilitaci.⁵³

2.3. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Další stěžejní mezinárodní smlouvou zabývající se otázkou osobní svobody, která je na základě čl. 10 Ústavy součástí právního řádu České republiky, je taktéž Pakt. Pro institut vazby významný čl. 9 zakotvuje právo každého na svobodu, osobní bezpečnost, zákaz svévolného zadržování a zatčení, zákaz zbavení svobody jinak než ze zákonných důvodů (čl. 9 odst. 1), právo být neprodleně seznámen s důvody zatčení a se vzneseným obviněním (čl. 9 odst. 2), právo na neprodlené předvedení před soudce a na trestní řízení v přiměřené době nebo na propuštění (čl. 9 odst. 3), právo na řízení o právoplatnosti jeho zadržení (čl. 9 odst. 4) a právo na náhradu za nezákonné vzetí do vazby či nezákonné zatčení (čl. 9 odst. 5).

Článek 10 Paktu stanoví, že se všemi osobami zbavenými osobní svobody je nutné jednat lidsky a s úctou k přirozené lidské bytosti. Dále článek stanovuje, že osoby obviněné jsou až na výjimky odůvodněné mimořádnými okolnostmi odděleny od osob odsouzených a že s osobou obviněnou je nutné zacházet s ohledem na presumpci nevinu. Totéž platí i pro obviněného mladistvého, u něhož je navíc třeba dbát na to, aby obviněný mladistvý byl oddělen od dospělých a co nejrychleji postaven před soud.

Článek 11 Paktu vylučuje stejně jako čl. 8 odst. 2 Listiny omezení osobní svobody jedince pro jeho neschopnost dostát smluvnímu závazku.

---

případů, kdy žaloba na zaplacení zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu byla podána ještě před přijetím tohoto stanoviska.

⁵³ Srov. nálezy Ústavního soudu ČR z 23. 5. 2012, sp. zn. I. ÚS 3438/11.

3. MATERIÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO

Materiálním vazebním právem se rozumí souhrn materiálních nebo též hmotněprávních předpokladů vazby. Jeho obsahem jsou především zákonné důvody vazby. Ačkoliv jde o právní úpravu hmotněprávní, nalezneme ji v trestním řádu, tedy stěžejním pramenu trestního práva procesního.⁵⁴

3.1. Vazba jako zajišťovací institut

Právní úprava vazby jako jednoho z institutů sloužících k zajištění osoby je zařazena do hlavy čtvrté, oddílu prvního trestního řádu. Definici vazby ani její účel zákonodárce výslovně do zákonné úpravy nezakotvil. Teorie vazbu označuje jako nejzávažnější trestněprocesní zajišťovací institut, jímž je osoba obviněná ze spáchání trestného činu dočasně omezena na základě rozhodnutí soudu v osobní svobodě umístěním do vazební věznice. Účelem vazby jako jednoho ze zajišťovacích prostředků je zajistit osobu obviněnou pro účely probíhajícího trestního řízení a výkonu trestu, zabránit takové osobě, aby mařila či ztěžovala orgánům činným v trestním řízení provádění důkazů, či aby se vyhýbala trestnímu řízení nebo výkonu trestu, a v neposlední řadě je účelem vazby také zabránit osobě obviněné v dokonání trestného činu nebo v páčání další trestné činnosti. Základní funkcí vazby je tedy funkce zajišťovací. Dále pak mohou přistoupit další funkce, jako např. v případě předstízně vazby funkce ochranná. V žádném případě ale vazba nemá funkci sankční či výchovnou, jako tomu je u trestu odnětí svobody, neboť i na osobu ve výkonu vazby se vztahuje zásada presumpce nevinny zakotvená v § 2 odst. 2 trestního řádu.⁵⁵ Vazba s trestem odnětí svobody má společné pouze to, že je spojena s dočasným závažným omezením osobní svobody. Trest odnětí svobody je cílenou sankcí za spáchaný delikt a zahrnuje v sobě i morální odsudek společnosti. Naproti tomu vazba je vždy jen opatřením procesní povahy, které v žádném případě neprejudikuje vinu, ale slouží výhradně k zajištění obviněného, čímž předchází rizikům, která by zde byla z hlediska účelu teprve probíhajícího trestního řízení, kdyby obviněný zůstal na svobodě.⁵⁶ Bylo již zmíněno, že vazba je zajišťovacím opatřením. Není tedy možné, aby byl tento

⁵⁴ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 382.

⁵⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 328.

⁵⁶ MANDÁK, V. Vazba není trest. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 9, str. 17-19.

institut zneužíván orgány činnými v trestním řízení k ovlivňování výpovědi obviněného. Zákodárce i z tohoto důvodu v § 2 odst. 5 zdůraznil, že ani „doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu“.⁵⁷

3.2. Zákonné podmínky pro uvalení vazby

3.2.1. Zahájení trestního stíhání

Zahájení trestního stíhání je podmínkou, bez které nelze provádět určité úkony ani vydávat rozhodnutí – např. rozhodnutí o vazbě, neboť dle ustanovení § 68 odst. 1 trestního řádu může být vzat do vazby pouze *obviněný*, tedy osoba, proti níž bylo podle § 160 trestního řádu zahájeno trestní stíhání. V případě, že je nutné zajistit účast jiných osob (např. svědka, znalce, tlumočnicka) na úkonech trestního řízení, je naprosto vyloučeno užití vazby, a musí se tak přistoupit k jiným trestním řádem dovoleným zajišťovacím prostředkům.

Účinky zahájení trestního stíhání nastávají vůči osobě, proti níž se řízení vede, okamžikem, kdy je takové osobě usnesení o zahájení trestního stíhání oznámeno, tj. zpravidla doručen opis usnesení o zahájení trestního stíhání.⁵⁸ Totéž platí i pro osobu, která využila svého práva na překlad usnesení do mateřského jazyka nebo jazyka, který ovládá, dle ustanovení § 28 odst. 1, 2 trestního řádu, a tento překlad jí prozatím nebyl doručen.⁵⁹

Opis usnesení o zahájení trestního stíhání musí být do 48 hodin doručen státnímu zástupci a obhájci, obviněnému pak nejpozději na počátku prvního výslechu. Výrok usnesení musí obsahovat přesný popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, včetně zákonného označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován. V odůvodnění usnesení je také nutné mimo jiné označit ty skutečnosti, na základě kterých byl učiněn závěr o důvodnosti trestního stíhání.⁶⁰

---

⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád I, II, III: komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 736.

⁵⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 524.

⁵⁹ Krajský soud v Brně ve svém usnesení ze dne 8. 4. 2004 sp. zn. 3 To 134/2004 konstatoval, že zásada obsažená v § 2 odst. 14 trestního řádu ve spojení s ustanovením § 28 odst. 2, odst. 3 trestního řádu má za následek, že usnesení o zahájení trestního stíhání nemůže nabýt právní moci, pokud není obžalovanému doručen písemný překlad usnesení o zahájení trestního stíhání. Otázka překladu usnesení může mít vliv pouze na běh lhůty k podání stížnosti, nikoliv na účinky zahájení trestního stíhání.

⁶⁰ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 525.

3.2.2. Důvodnost trestního stíhání

Závěr o důvodnosti trestního stíhání je naplněn tehdy, pokud dosud prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu a jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný.⁶¹

Dle A. Draštíka „*je uvalení vazby z věcného hlediska podmíněno především existencí důvodného podezření ze spáchání trestného činu, a teprve po splnění této výchozí podmínky se lze zabývat naplněním dalších materiálních či formálních předpokladů.*“⁶²

3.2.3. Existence konkrétních skutečností

Pro rozhodnutí o vazbě musí být dáno nejen důvodné podezření ze spáchání trestného činu konkrétní osobou, ale musí být taktéž zjištěny konkrétní skutečnosti odůvodňující obavy předpokládané v ustanovení § 67 písm. a) až c) trestního řádu. Tyto konkrétní skutečnosti musí „odůvodňovat obavu“, to znamená, že není nutné, aby soudce učinil naprosto jistý závěr, že nebude-li obviněný vzat do vazby, nastane některá ze situací předpokládaných v písm. a) až c). Požadavek jistoty nevzbuzující pochybnost je nutný při meritorním rozhodování o vině obviněného, nikoliv při rozhodování o vazbě. Na druhou stranu je však v souladu s ústavně zaručeným právem na osobní svobodu vyloučeno, aby byl obviněný vzat do vazby jen na základě domněnek a konkrétními skutečnostmi dostatečně neodůvodněných podezření. Zjištěné konkrétní skutečnosti tedy musí být dostatečným a rozumným podkladem pro odůvodnění některé ze zákonem stanovených obav.⁶³

Důvodná obava může vyplývat nejen bezprostředně a přímo z jednání samotného obviněného, ale po novele č. 265/2001 Sb. taktéž i z *dalších konkrétních skutečností*, které zpravidla s jeho jednáním v konečném důsledku souvisejí. Příkladem může být např. situace, kdy třetí osoba ve prospěch obviněného a s jeho vědomím ovlivňuje svědky.⁶⁴

⁶¹ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 330.

⁶² DRAŠTÍK, A. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, str. 10.

⁶³ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 736-738.

⁶⁴ Tamtéž.

3.2.4. Fakultativní a subsidiární použití vazby

Ze slova „smí“ v návěti ustanovení § 67 lze vyvodit, že vazba je fakultativním zajišťovacím institutem. To znamená, že obviněný nemusí být obligatorně vzat do vazby, i když jsou splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro uvalení vazby.

Na vazbu je dále třeba nahlížet jako na zajišťovací prostředek *ultima ratio*, kterého může být využito jen v případě, že s ohledem na osobu obviněného a s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu a očekávanému trestu nelze dosáhnout účelu jinými, méně závažnými prostředky. Takovými prostředky může být např. záruka, dohled, předběžné opatření nebo slib dle § 73, peněžitá záruka dle § 73a či zákaz vycestování do zahraničí dle § 77a trestního řádu.

3.2.5. Vázanost vazby na horní hranici trestní sazby odnětí svobody

Dle ustanovení § 68 odst. 2 trestního řádu nelze do vazby vzít obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.

Rozhodující pro to, zda se uplatní omezení dle § 68 odst. 2, je aktuální právní kvalifikace skutku, pro nějž je obviněný stíhán. Přitom se nepřihlíží k institutu mimořádného snížení či zvýšení trestu odnětí svobody dle trestního zákoníku. Další podmínkou pro aplikaci omezujícího ustanovení § 68 odst. 2 je absence okolností uvedených v odst. 3 a 4 téhož paragrafu.⁶⁵

3.2.6. Rozhodnutí soudu

Jediným orgánem oprávněným k rozhodnutí o vazbě, v jehož důsledku je obviněný vzat do vazby nebo ponechán ve vazbě, je soud, resp. soudce. Státní zástupce je oprávněn samostatně rozhodovat dle § 175 odst. 1 písm. d) trestního řádu o propuštění obviněného z vazby, o propuštění obviněného z vazby za současného nahrazení vazby některým opatřením nahrazujícím vazbu anebo v případech „zúžení“ vazebních důvodů.

---

⁶⁵ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 330-331.

Jakékoliv rozhodnutí o vazbě může v přípravném řízení soudce učinit pouze na návrh státního zástupce.

3.3. Zákonné důvody vazby

Trestní řád v ustanovení § 67 písm. a) až c) rozlišuje následující typy vazeb, tzv.:

- vazbu útěkovou dle § 67 písm. a)
- vazbu koluzní dle § 67 písm. b)
- vazbu předstižnou dle § 67 písm. c)

3.3.1. Vazba útěková

Důvod vazby útěkové dle § 67 písm. a) trestního řádu je naplněn tehdy, jestliže z jednání obviněného nebo z jiných konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu, a to zejména tehdy, nelze-li zjistit hned jeho totožnost, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest.

Vazební důvod je tedy vymezen alternativně – důvodná obava spočívá v tom, že obviněný za účelem vyhnout se trestnímu stíhání nebo trestu:

- uprchne nebo
- se bude skrývat.

Důvodnost této obavy musí být podložena jednáním obviněného nebo dalšími konkrétními skutečnostmi demonstrativně uvedenými v ustanovení § 67 písm. a), kterými jsou:

- nemožnost zjištění totožnosti obviněného;
- neexistence jeho stálého bydliště či
- hrozba vysokého trestu.⁶⁶

Při posuzování důvodů útěkové vazby je třeba shora nastíněné okolnosti posuzovat spolu s dalšími relevantními faktory, jako jsou charakter a morálka obviněného, životní poměry obviněného, zejména poměry rodinné, majetkové, pracovní, v některých případech i zdravotní⁶⁷ a nepochybně též kontakty se zahraničím. Je třeba však mít

⁶⁶ VICHEREK, R. Důvody vazby. *Trestní právo*, 2012, č. 9, str. 16.

⁶⁷ Nejvyšší soud ČR ve svém rozhodnutí ze dne 7. 9. 1990 sp. zn. 3 To 45/90 vyslovil názor, že „zdravotní stav obviněného, pokud nemá vliv přímo na existenci vazebních důvodů, není hlediskem,

na paměti, že nelze při posuzování existence vazebních důvodů vyvozovat závěry ohledně morálky či charakteru obviněného z pouhé skutečnosti, že je obviněný trestně stíhán. Takové vyvozování závěrů je dle názoru Ústavního soudu nepřijatelné, jelikož v rozporu s ústavním principem presumpce nevinny předjímá závěr o vině obviněného.⁶⁸

I. K důvodné obavě, že obviněný uprchne

Pojmem „uprchne“ je soudní praxí myšlen *útěk do ciziny*. Reálně tedy hrozí, že se obviněný bude vyhýbat trestnímu stíhání či trestu vycestováním za hranice České republiky. Konkrétní skutečnosti nasvědčující záměru obviněného uprchnout lze dle V. Mandáka spatřovat např. v situacích, kdy si obviněný pořídil nepravé cestovní doklady, byl zadržen poblíž státní hranice s velkou částí svého cenného majetku či byl objeven ukrytý v dopravním prostředku při překračování státní hranice.⁶⁹

Naopak za konkrétní skutečnosti ve smyslu § 67 písm. a) trestního řádu však nelze považovat každé vycestování do ciziny s platnými cestovními doklady.⁷⁰ K této otázce se také vyjádřil Ústavní soud, který vyslovil názor, že „*důvod útěkové vazby nelze spatřovat v samotné skutečnosti, že stěžovatel může kdykoliv opustit území České republiky, neboť svoboda pohybu je ústavně zaručena (čl. 14 Listiny) a z důvodu realizace tohoto základního práva není možno dovozovat existenci uváděného vazebního důvodu*“.⁷¹

Stejně tak nelze dle názoru Ústavního soudu za skutečnost odůvodňující nařízení vazby považovat skutečnost, že obviněný není občanem České republiky, neboť to, že je obžalovaný cizím státním občanem, samo o sobě vytváří pouze abstraktní možné nebezpečí, nikoli konkrétní skutkově podloženou hrozbu, jež má být vazbou odstraněna.⁷² Tím je tedy vyloučeno, aby orgány činné v trestním řízení paušálně

---

k němuž by se mohlo přihlížet při tomto rozhodování“. Nemoc tedy není důvodem pro to, aby nebylo rozhodnuto o vzetí obviněného do vazby. V případě nemoci se postupuje podle § 18 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby. Vazba nepřichází v úvahu tehdy, kdy zdravotní stav zdravotní zcela vylučuje, aby se obviněný choval způsobem předpokládaným v § 67 písm. a) – např. tehdy, kde je trvale upoután na lůžko a nemůže komunikovat s okolím. (ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 738-739).

⁶⁸ Nález Ústavního soudu ČR z 11. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2208/13.

⁶⁹ MANDÁK, V. Důvody vazby v čs. trestním řízení. Univerzita Karlova, *Acta Universitatis Carolinae-Iuridica*, 1971, č. 3, str. 158.

⁷⁰ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 408.

⁷¹ Nález Ústavního soudu ČR z 21. 6. 2000, sp. zn. I. ÚS 645/99.

⁷² Nález Ústavního soudu ČR z 10. 12. 1997, sp. zn. II. ÚS 347/1996.

a bez hlubšího zkoumání používaly institut vazby ve vztahu k obviněným cizím státním příslušníkům.

II. K důvodné obavě, že se obviněný bude skrývat

Pojmem „skrývat se“ soudní praxe rozumí *ukrývání se na území České republiky*. Za konkrétní skutečnosti ve smyslu ustanovení § 67 písm. a) opět nelze považovat pouhé vzdálení se obviněného z místa svého bydliště nebo náhlou změnu zaměstnání, i když jmenované změny obviněný nenahlásil orgánům činným v trestním řízení.⁷³ Závěr, že se obviněný vyhýbá trestnímu stíhání, také nelze dle judikatury vyvodit ze skutečnosti, že se obviněný po řádném předvolání nedostavil k hlavnímu líčení. Jiná situace však nastává v okamžiku, kdy soud vynaloží veškeré úsilí k tomu, aby zajistil účast obžalovaného u hlavního líčení, a to tím, že ho opakovaně předvolává, a z chování obžalovaného nepochybně plyne, že se účasti na hlavním líčení vyhýbá. Tyto okolnosti by pak byly dostatečným a rozumným důvodem k tomu, aby byl obžalovaný vzat do vazby.⁷⁴

III. K nemožnosti ihned zjistit totožnost obviněného

Totožnost nelze ihned zjistit zejména tehdy, není-li obviněný schopen prokázat svou totožnost prostřednictvím osobních dokladů a ani jeho totožnost nemůže potvrdit věrohodná osoba. V praxi se také často stává, že obviněný odmítá s orgány činnými v trestním řízení spolupracovat nebo uvádí o své osobě nepravdivé údaje.⁷⁵ S ohledem na současnou vyspělost informačních technologií, kterými policejní orgány disponují, bude zjištění totožnosti otázkou krátkého časového úseku v řádu hodin.

V praxi půjde zejména o případy, kdy byla osoba zadržena při páčání trestného činu nebo bezprostředně po něm dle ustanovení § 76 trestního řádu, nemá u sebe osobní doklady, prokazuje se cizími či padělanými osobními doklady, nespolupracuje ani ji nemůže identifikovat jiná důvěryhodná osoba a její totožnost se nepodaří zjistit ani v zákonem stanovené lhůtě pro zadržení.

---

⁷³ VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, str. 277-278.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 24. 4. 2001, sp. zn. 5 Tvo 55/2001.

⁷⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 740.

Jakmile bude zjištěna totožnost dané osoby, vazební důvod pomine. Pokud zde tedy není dán současně jiný důvod vazby, obviněný musí být neprodleně propuštěn na svobodu.

IV. K neexistenci stálého bydliště

Při posuzování otázky, zda obviněný má či nemá stálé bydliště, není rozhodující trvalý pobyt, pokud se na daném místě obviněný nezdržuje. Závěr, že obviněný nemá stálé bydliště, je možné učinit zejména tehdy, kdy nemá vůbec kde bydlet nebo má kde bydlet, ale v tomto místě se nezdržuje nebo velmi často mění místo svého pobytu, aniž by takovéto změny ohlásil orgánům činným v trestním řízení.⁷⁶

Opět je třeba mít na paměti, že tato demonstrativně uvedená okolnost není sama o osobě zákonnou domněnkou útěku. Vždy zde musí zároveň existovat obava, že se obviněný bude skrývat nebo uprchnout. To znamená, že např. pobyt na dovolené, léčebný pobyt či pobyt na různých místech vyvolaný povahou zaměstnání (např. montéři, cestovní delegáti, řidiči v mezinárodní přepravě apod.) nemůže být sám o osobě okolností odůvodňující obavu z útěku. Zbavit obviněného dočasně osobní svobody bude možné tedy pouze tehdy, jestliže neexistence stálého bydliště představuje skutečnou hrozbu, že obviněného nebude možno zastihnout pro účely trestního stíhání nebo k výkonu sankce.⁷⁷

V. K hrozbě vysokého trestu

Výši hrozícího trestu je třeba vždy posuzovat s ohledem na okolnosti konkrétního případu a uvažovat jen o takové výši trestu, která reálně hrozí. Vyvodit závěr, že obviněnému hrozí vysoký trest, tedy není možné pouze z trestní sazby stanovené trestním zákoníkem, ale je vždy nutné zhodnotit konkrétní skutečnosti týkající se povahy, závažnosti i poměrů obviněného. Útěkovou vazbu není možné mechanicky odůvodňovat jen odkazem na horní hranici sazby dle zvláštní části trestního zákoníku.⁷⁸

Ústavní soud vyslovil názor, že samotná hrozba vysokého trestu není sama o sobě tou konkrétní skutečností, která zakládá obavu z jednání ve smyslu § 67 písm. a).

⁷⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 740-741.

⁷⁷ MANDÁK, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1975, str. 88-91.

⁷⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze z 28. 12. 1993, sp. zn. 7 To 251/93.

V případě, že by byl připuštěn názor opačný, muselo by platit, že v jakémkoliv případě hrozby vysokého trestu by u obviněného byla dána existence útěkového vazebního důvodu, a to bez nutnosti dalšího podrobnějšího zkoumání.⁷⁹ Vazba obviněného, kterému hrozí vysoký trest, je tedy ve smyslu § 67 písm. a) odůvodněna jen za předpokladu zjištění některé další konkrétní skutečnosti, týkající se zejména osoby pachatele nebo okolností případu, které v souvislosti s předpokládanou citelnou sankcí obavu z útěku odůvodňují.⁸⁰

Vymezením pojmu *vysoký trest* se zabýval Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 566/03 ze dne 1. 4. 2004. Podle Ústavního soudu lze hrozbou vysokým trestem „*odůvodnit uložení tzv. útěkové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.*“ V samotném odůvodnění předmětného nálezu se Ústavní soud odvolává na požadavek právní jistoty a předvídatelnosti práva a zamezení případné libovůle orgánů činných v trestním řízení. V odůvodnění nálezu však nenalezneme dostatečné odůvodnění, na základě čeho Ústavní soud vyvodil tuto osmiletou hranici trestu odnětí svobody.

Ve shora nastíněném nálezu Ústavní soud zároveň poukázal na právo obviněného namítat a prokazovat existenci konkrétních skutečností (silných důvodů), které důvodnou obavu z následku uvedeného v § 67 písm. a) trestního řádu eliminují, a tím zároveň vylučují aplikaci předmětného vazebního důvodu. Jako tyto silné důvody Ústavní soud příkladmo uvedl míru celkové uspořádanosti životních poměrů obviněného, mobilitu danou jeho zdravotním stavem, rozsah jeho místně založených citových a prozatím (nejen hmotně) řádně a především dlouhodobě plněných zaopatřovacích vazeb, rámeček jím dosud sdíleného společensky konformního jednání ve spojení s možnými zárukami ze strany jiných subjektů.

3.3.2. Vazba koluzní

Důvod vazby koluzní je naplněn tehdy, jestliže z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že obviněný bude mařit objasňování

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ČR z 17. 1. 2002, sp. zn. I. ÚS 432/01.

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu SR z 25. 5. 1992, sp. zn. Ntv 97/92.

skutečností závažných pro trestní stíhání. I v tomto případě je vazební důvod vymezen alternativně - důvodná obava spočívá v tom, že obviněný bude:

- působit na doposud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo
- jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.

Je nutné, aby konkrétní skutečnosti, které odůvodňují obavu ve smyslu ustanovení § 67 písm. b), byly spojeny s předpokládanou aktivní činností obviněného směřující k maření skutečností významných pro trestní stíhání.⁸¹ Ústavní soud ve svém nálezu upozornil, že koluzní vazební důvod je dán pouze a výhradně tím, že existují konkrétní skutečnosti odůvodňující obavu, že obviněný bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.⁸² Pro naplnění předmětného vazebního důvodu nepostačí tedy existence dosud procesně nevyslechnutého svědka či spoluobviněného, ale k této situaci musí ještě přistoupit prvek spočívající v obavě, že obviněný na ně bude působit. Stejně tak koluzní vazební důvod nemůže být naplněn jen tím, že je v rámci vyšetřování nutno ještě provést řadu důkazů nebo že obviněný vypovídal rozdílně od zjištěných skutečností.

I. K maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání

Objasňováním skutečností závažných pro trestní stíhání je v zásadě myšleno dokazování dle trestního řádu. Co je předmětem dokazování stanovil demonstrativně trestní řád v ustanovení § 89. Nikoliv však všechny skutečnosti uvedené v § 89 mají takovou povahu, aby maření jejich zjištění odůvodňovalo užití institutu vazby. Jak je uvedeno v ustanovení § 67 písm. b), musí se jednat o skutečnosti závažné pro trestní řízení. Za skutečnosti závažné pro trestní řízení lze dle V. Mandáka označit takové skutečnosti, které tvoří podstatný základ pro posouzení viny a stanovení přiměřené sankce. Takovými skutečnostmi budou zejména skutečnosti uvedené v ustanovení

---

⁸¹ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 742.

⁸² Nález Ústavního soudu ČR z 17. 1. 2002, sp. zn. I. ÚS 432/01.

§ 89 odst. 1 písm. a), b), c) a e).⁸³ Nebudou to však jakékoliv skutečnosti, ale ty skutečnosti, které jsou v konkrétní věci pro trestní řízení podstatné.⁸⁴

V. Mandák dále uvádí, že koluzní důvod vazby by nebyl dán v případě, že by obviněný, byť i vědomě, mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, avšak toto jeho jednání by nebylo způsobilé ohrozit v závažném směru zjištění objektivní pravdy.⁸⁵ Příkladmo uveďme situaci, kdy obviněný pátrá po listinných důkazech s cílem je zničit, zatímco tyto listiny již byly formou stanovenou trestním řádem zajištěny. Opačný názor k této problematice zastávají M. Růžička a J. Zezulová, dle kterých *„jde zjevně o případ, kdy obviněný jednal v jakési podobě „skutkového omylu“ vztahujícího se k tomu, co se dosud podařilo orgánům činným v trestním řízení zjistit, a dopustil se evidentně koluzního jednání“*.⁸⁶ Osobně se přikláním k názoru V. Mandáka, neboť v okamžiku, kdy shora nastíněné jednání obviněného není s to jakkoli ovlivnit objasnění skutečností závažných pro trestní stíhání, není užití institutu vazby z hlediska své zajišťovací funkce opodstatněno.

Na závěr ještě uveďme, že mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání může obviněný nejen přímo, ale i zprostředkovaně pomocí třetích osob. Tyto osoby tak jednají buď přímo na pokyn obviněného, jeho podnět, anebo tak činí z vlastní iniciativy v jeho prospěch a obviněný je s jejich jednáním srozuměn.⁸⁷ Podmínky uvalení vazby by naopak nebyly splněny v situaci, kdy by např. osoba blízká obviněnému ve snaze zabránit trestnímu postihu působila na dosud nevyslechnuté svědky bez jeho vědomí.

---

⁸³ Okolnosti uvedené v ustanovení § 89 odst. 1 písm.) d) a f) mají dle názorů obsažených v odborné literatuře pouze ilustrační charakter a zásadně nemohou ovlivnit výrok o vině. (MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 103-104).

⁸⁴ Jako příklad V. Mandák uvádí skutečnosti podstatné pro stanovení výše škody způsobené trestným činem dle § 89 odst. 1 písm. e). Snaha mařit objasňování těchto skutečností bude nepochybně důvodem pro uvalení koluzní vazby při majetkových trestných činech, kdy vyčíslení škody je podstatným znakem objektivní stránky trestného činu a je rozhodující pro právní kvalifikaci. Naopak dle názoru V. Mandáka tatáž okolnost, tj. výše škody, nemůže opodstatňovat uvalení vazby u trestných činů, kde jejich objektem je zájem na zachování lidského zdraví, nikoliv majetek (např. trestný čin těžkého ublížení na zdraví). (MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 102-103).

⁸⁵ MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 112-113.

⁸⁶ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 420.

⁸⁷ Tamtéž, str. 421.

II. K působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné

Působením na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné se rozumí zákonem nepřípustné ovlivňování svědků⁸⁸ nebo spoluobviněných⁸⁹ s motivem mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, ať už přímo obviněným nebo zprostředkovaně jinou osobou. Takovým jednáním bude typicky přemlouvání, podplácení svědků či spoluobviněných, vyhrožování těmto osobám, aby nevypovídaly pravdu, apod. Naopak za ovlivňování v rozporu se zákonem nelze považovat připomenutí svědkovi, že je vázán povinností mlčenlivosti nebo že má právo odepřít výpověď. Stejně tak nepřípustným ovlivňováním není naléhání na svědka, aby poskytl orgánům činným v trestním řízení pravdivou svědeckou výpověď.⁹⁰

Koluzní důvod vazby ve smyslu § 67 písm. b), pokud jde o působení na nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné, lze s ohledem na zákonodárcem použitou formulaci *dosud nevyslechnuté*⁹¹ uplatňovat vůči obviněnému pouze do prvního výslechu svědka či spoluobviněného. Za dosud nevyslechnuté svědky a spoluobviněné, na které by mohl obviněný působit, a mařit tak objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, lze ve smyslu ustanovení § 67 odst. 1 písm. b) trestního řádu považovat i svědky a spoluobviněné, kteří sice byli vyslechnuti, ale jejich výslech byl proveden tak, že protokol o této výpovědi není použitelný jako důkaz před soudem, nebo jejichž výslech byl proveden neúplně, nebo nebyl zaměřen na všechny okolnosti důležité pro rozhodnutí.⁹²

III. K jinému maření objasňování skutečností významných pro trestní stíhání

Za jiné maření objasňování skutečností významných pro trestní stíhání lze např. považovat padělání, pozměňování, ničení či ukrývání listinných nebo věcných důkazů, zákonem nepřípustné působení na znalce, ale i osobu dosud nepředvolanou orgánem činným v trestním řízení, která vnímala svými smysly skutkové okolnosti podstatné

---

⁸⁸ Dle formální pojetí svědka je za svědka považována osoba již předvolaná k výslechu. (ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 742)

⁸⁹ Spoluobviněný je osoba, vůči níž bylo zahájeno trestní stíhání v téže trestní věci spolu s jinou osobou. (ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 742)

⁹⁰ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 742.

⁹¹ O vývoji formulace koluzního důvodu vazby dle § 67 písm. b) blíže pojednává podkapitola 1.1. *Vazba v trestním řádu z roku 1961 až do novely č. 265/2001 Sb.*

⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 25. 7. 2010, sp. zn. 8 Tz 163/2000.

pro dané trestní stíhání, a existuje zde tedy předpoklad, že bude v budoucnu vyslýchána orgánem činným v trestním řízení jako svědek či spoluobviněný.⁹³

Naopak důvodem koluzní vazby nemůže být dle judikatury okolnost, že obviněný popírá trestnou činnost, z níž je obviněn nebo obžalován, nebo že odmítá vypovídat⁹⁴ či uvádí nepravdivé skutečnosti.⁹⁵ Za maření nelze považovat ani nesplnění povinnost vydat věc podle § 78 odst. 1 trestního řádu, podrobit se prohlídce těla podle § 114 odst. 1, strpět odběr krve či jiný potřebný úkon dle § 114 odst. 2 apod. Tyto povinnosti lze vynucovat uložením pořádkové pokuty dle § 66 trestního řádu (event. překonat odpor dotčené osoby za podmínek uvedených v ustanovení § 114 odst. 4).⁹⁶

3.3.3. Vazba předstižná

Důvod vazby předstižné je dle ustanovení § 67 písm. c) naplněn tehdy, jestliže z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil.

Stejně jako v případě předcházejících dvou vazebních důvodů je i důvod vazby předstižné dle ustanovení § 67 písm. c) vymezen alternativně – důvodná obava spočívá v tom, že obviněný se dopustí některého z taxativně stanoveného jednání, tedy:

- bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán,
- dokoná trestný čin, o který se pokusil,
- vykoná trestný čin, který připravoval,
- vykoná trestný čin, kterým hrozil.

Předstižná vazba má ve vztahu k ostatním druhům vazeb určité zvláštní postavení, neboť směřuje proti obviněnému, u něhož existuje důvodná obava z opakování, případně dokonání či vykonání trestného činu v určitých případech. Z tohoto důvodu bývá vazba v odborné literatuře označována jako vazba *mimoprocení* či *preventivně-bezpečnostní*.⁹⁷

⁹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 743.

⁹⁴ Usnesení Městského soudu v Praze z 15. 2. 1968, sp. zn. 5 To 11/68.

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ČR z 25. 9. 1997, sp. zn. III ÚS 148/97.

⁹⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 744.

⁹⁷ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 422.

Opakováním trestné činnosti, pro niž je obviněný stíhán, je míněno opakování téhož trestného činu nebo spáchání trestného činu téže povahy (např. některý z dalších trestných činů proti majetku). V literatuře se též můžeme setkat s názorem, že pojmem opakování trestné činnosti, pro niž je obviněný stíhán, je míněna pouze trestná činnost shodné právní kvalifikace. Tomuto názoru však nelze přisvědčit, neboť zákon hovoří o opakování *trestné činnosti*, tedy nikoli o opakování *trestného činu*. Zákonodárce tímto vyjádřením zcela zjevně nemohl mít na mysli ani pojem pokračování v trestném činu, neboť to je s ohledem na § 12 odst. 11 trestního řádu vyloučeno.⁹⁸

Naopak v případě, že je existence důvodu koluzní vazby dovozována z obavy, že obviněný dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval, musí se jednat o totožný trestný čin, nikoliv pouze trestný čin stejného druhu.

Obviněný může být vzat do vazby také tehdy, pokud zde existuje důvodná obava, že vykoná trestný čin, kterým hrozil. Vyhrůžování druhému přichází v úvahu např. u trestných činů vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci (§ 324 trestního zákoníku), vyhrožování s cílem působit na úřední osobu (§ 326 trestního zákoníku), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku), nebezpečného vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku) či nebezpečného pronásledování (§ 354 trestního zákoníku). Vzát do vazby pak může být obviněný stíhán z některého z výše uvedených trestných činů, hrozí-li obava, že svou výhrůžku splní.

Závěrem je třeba ke všem čtyřem alternativám předstížného vazebního důvodu uvést, že předpokladem užití tohoto vazebního důvodu je existence bezprostředního nebezpečí další trestné činnosti, přičemž toto nebezpečí musí být aktuální (tzn., že obviněný musí být vůbec schopen takovou trestnou činnost páchat) a především akutní (tzn., že musí hrozit bezprostředně).⁹⁹ Navíc důvody vymezené v § 67 písm. c) přicházejí v úvahu z povahy věci pouze u trestných činů úmyslných.

Vazba předstížná je v praxi užívána především u recidivistů, přičemž předmětný vazební důvod se dovozuje převážně z trestní minulosti a osobnosti obviněného. V případech opakování trestné činnosti se můžeme často v odůvodněných rozhodnutích o vazbě setkat s argumentem, že obviněný není zaměstnán ani není veden v evidenci

---

⁹⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 745-745.

⁹⁹ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 427.

úřadu práce a nepobírá sociální dávky, což může nasvědčovat tomu, že si obviněný zajišťuje prostředky pro své životní potřeby páčáním trestné činnosti.¹⁰⁰

3.4. Zpřísněné důvody vazby

Dle analýzy provedené před přijetím velké novely trestního řádu č. 265/2001 Sb. tvořili velkou část vazebně stíhaných osob především obvinění, kteří byli stíháni za trestné činy, na něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do dvou let. Této nepříznivé situaci se novela snažila čelit výrazným zpřísněním podmínek pro vzetí obviněného do vazby u těchto typově méně společensky nebezpečných trestných činů.¹⁰¹ Novelou bylo do trestního řádu zavedeno ustanovení § 68 odst. 2, dle něhož nelze do vazby vzít obviněného, který je stíhán pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta.

V případech, že je tedy obviněný stíhán pro trestný čin, jehož horní hranice trestu odnětí svobody stanovená v zákoně nepřevyšuje výše uvedené trestní sazby, je pak jeho vzetí do vazby vyloučeno, a to i v situaci, kdy by byly splněny všechny další zákonné podmínky.

Pro závěr, zda je naplněna omezující podmínka pro uvalení vazby dle § 68 odst. 2, je rozhodující aktuální právní kvalifikace stíhaného skutku podle zvláštní části trestního zákoníku, přičemž ke snížení nebo zvýšení trestních sazeb se nepřihlíží.¹⁰² Pokud dojde v průběhu trestního stíhání ke změně právní kvalifikace trestného činu na přísnější, omezení ve smyslu § 68 odst. 2 se neuplatní. Postup v opačném situaci, kdy jednání obviněného bude překvalifikováno na některý z trestných činů uvedených v § 68 odst. 2, není explicitně v trestním řádu vyjádřeno. V takovém případě bude nutno postupovat analogicky dle § 72a odst. 2 věty druhé a obviněného neprodleně propustit z vazby na svobodu.¹⁰³

¹⁰⁰ VICHEREK, R., op. cit. 66, str. 22.

¹⁰¹ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 265/2001 Sb. (sněmovní tisk 785), 3. volební období (1998-2002). Zvláštní část, bod 59.* [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=3&T=785>.

¹⁰² JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 330-331.

¹⁰³ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 430.

Omezení uvedená v § 68 odst. 2 nejsou absolutní a neužijí se dle § 68 odst. 3 v případě, jestliže

- a) bylo zjištěno, že obviněný uprchl nebo se skrýval,
- b) se obviněný nejméně dvakrát nedostavil na předvolání a nepodařilo se jej předvést ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení,
- c) je obviněný neznámé totožnosti (např. nemá věrohodné doklady prokazující jeho totožnost, uvádí nepravdivou totožnost) a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit,¹⁰⁴
- d) obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
- e) již opakoval trestnou činnost, pro niž je stíhán, nebo v takové trestné činnosti pokračoval, nebo byl za takovou trestnou činnost v posledních třech letech odsouzen a potrestán.

Ze shora uvedeného taxativního výčtu je zřejmé, že důvody, pro které se omezení dle § 68 odst. 2 neužije, navazují na důvody vazby dle § 67, avšak s tím rozdílem, že obviněný svým aktivním jednáním již naplnil některou z důvodných obav. Má-li být obviněný stíhán za trestný čin vymezený v § 68 odst. 2 vzat do vazby, musí být některá z okolností uvedených v § 68 odst. 3 písm. a) až e) dána v okamžiku rozhodování o vzetí do vazby.

Omezení dle § 68 odst. 2 se pro úmyslný trestný čin neužije dle ustanovení § 68 odst. 4 také tehdy, jestliže je dán důvod vazby předstížné uvedený v § 67 písm. c) a s přihlédnutím k povaze takového trestného činu vyžaduje vzetí do vazby účinná ochrana poškozeného, zejména ochrana jeho života, zdraví nebo jiného obdobného zájmu. Trestní řád neobsahuje taxativní výčet trestných činů, na které se uplatní ustanovení § 68 odst. 4 trestního řádu. Z povahy věci se však bude jednat zejména o trestné činy, jako je omezování osobní svobody (§171 trestního zákoníku), útisk (§ 177 trestního zákoníku), porušování domovní svobody (§ 178 trestního zákoníku), svádění k pohlavnímu styku (§ 202 trestního zákoníku), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352 trestního zákoníku), nebezpečné vyhrožování (§ 353 trestního zákoníku) nebo nebezpečné pronásledování (§ 354 trestního zákoníku).¹⁰⁵

¹⁰⁴ Např. podle § 63 odst. 4 a 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹⁰⁵ HRUŠKA, J., VOLECKÝ, P., op. cit. 25, str. 10.

4. FORMÁLNÍ VAZEBNÍ PRÁVO

Materiální vazební právo, kterému byla věnována předchozí kapitola, se uskutečňuje prostřednictvím procesních postupů příslušných orgánů činných v trestním řízení i procesních úkonů obviněného. Tyto postupy a úkony jsou obsahem vazebního práva formálního. Podřadit pod tento pojem lze zejména rozhodnutí o vazbě, přezkoumávání takového rozhodnutí včetně přezkoumání důvodnosti vazby, ustanovení upravující délku trvání vazby apod.¹⁰⁶

4.1. Rozhodnutí o vazbě

Rozhodnutí o vazbě můžeme definovat jako soubor rozhodnutí ve vazebních věcech. Obsahem tohoto širšího pojmu nebude tedy pouze jenom rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby, ale také další rozhodnutí soudu (soudce) a státního zástupce týkající se změny a zániku vazby.

Výčet jednotlivých druhů rozhodnutí o vazbě¹⁰⁷ nalezneme v ustanovení § 74 odst. 1 trestního řádu, kde je taxativní výčet vyjádřen formou odkazu na ustanovení § 68, § 69, § 71, § 71a, § 72, § 72a odst. 3, § 73 a § 73a trestního řádu.¹⁰⁸ Charakter rozhodnutí o vazbě nemá dle dosavadní soudní praxe usnesení o propuštění zadržené osoby na svobodu dle § 77 odst. 2 trestního řádu. Stejně tak tomu je i v případě usnesení o propuštění zatčené osoby na svobodu dle § 69 odst. 5 trestního řádu.¹⁰⁹

Rozhodnutí o vazbě má vždy v souladu s ustanovením § 119 trestního řádu formu usnesení, které musí obsahovat obecné náležitosti upravené v ustanovení § 134, tedy musí v něm být uveden orgán, který rozhodnutí činí, den a místo vydání rozhodnutí, výrok s uvedením zákonných ustanovení, jichž bylo použito, odůvodnění a poučení o opravném prostředku.

V odůvodnění rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby nebo jiného rozhodnutí o vazbě, jehož důsledkem je ponechání obviněného ve vazbě, musí být kromě obecných náležitostí uvedeny dle § 73c také (i.) skutečnosti, které odůvodňují podezření

---

¹⁰⁶ MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 72.

¹⁰⁷ K výčtu jednotlivých druhů rozhodnutí o vazbě blíže např. ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 952-953.

¹⁰⁸ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 338.

¹⁰⁹ Usnesení Krajského soudu v Brně z 22. 3. 1994, sp. zn. 9 To 168/94, Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR z 11. 6. 1998, sp. zn. Stn 4/97.

ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný stíhán, (ii.) konkrétní skutečnosti, na základě kterých jsou dovozeny důvody vazby včetně zpřísněných důvodů vazby, a (iii.) důvody, pro které nebylo možné vazbu nahradit jiným opatřením.

Ve věci náležitostí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby je třeba také upozornit na aktuální sjednocující stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, dle něhož uvedení přesného údaje o tom, od kdy se vazba počítá, není obligatorní součástí výroku usnesení o vzetí obviněného do vazby, avšak musí být obsaženo alespoň v odůvodnění usnesení. Není-li takový údaj ve výroku usnesení, je vyloučeno vyhotovit zjednodušené usnesení, které neobsahuje odůvodnění s odkazem na ustanovení § 136 odst. 3 trestního řádu.¹¹⁰

K otázce odůvodnění rozhodnutí uvedl Ústavní soud, že rozhodnutí, jímž je omezena osobní svoboda jednotlivce, není v souladu s ústavním pořádkem, obsahuje-li jen povšechné a obecné odůvodnění, které v zásadě jen cituje text příslušných zákonných důvodů vazby bez jakéhokoliv odkazu na konkrétní okolnosti, které by měly existenci vazebních důvodů založit.¹¹¹

Dále Ústavní soud konstatoval, že z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé. V případě, že odůvodnění neobsahuje např. konkrétní důkazy, nýbrž pouhé odvolání na obsah spisu, jakož i v případě, že je posuzované rozhodnutí soudu pro nedostatek důkazů a pro nesrozumitelnost nepřezkoumatelné, jsou právní závěry soudu porušením ústavního principu zákazu libovůle.¹¹²

4.2. Rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby

Obecnou úpravu pro rozhodnutí o vzetí do vazby nalezneme v ustanovení § 68 odst. 1 ve spojení s § 73b odst. 1 trestního řádu. Na ni pak v početných případech navazuje úprava zvláštní, která upravuje rozhodování soudce o osobě zadržené (§ 77 odst. 2 trestního řádu), rozhodování samosoudce o zadrženém podezřelém, který byl soudu předán spolu s návrhem na potrestání (§ 314b odst. 2 trestního řádu) nebo rozhodování o vazbě zatčeného obviněného (§ 69 odst. 5).

---

¹¹⁰ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR z 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 302/2013.

¹¹¹ Nález Ústavního soudu ČR z 20. 11. 2000, sp. zn. IV. ÚS 137/2000.

¹¹² Nález Ústavního soudu ČR z 13. 12. 2005, sp. zn. I. ÚS 781/04.

Dle ustanovení § 73b odst. 1 trestního řádu o vzetí obviněného do vazby rozhoduje soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. V případě, že jde o obviněného zatčeného podle § 69 trestního řádu, rozhoduje v řízení před soudem soudce, kterému jsou zákonem přiznána stejná práva a povinnosti jako senátu a jeho předsedovi.

4.2.1. Rozhodnutí o vzetí do vazby v přípravném řízení

Jak již bylo zmíněno výše, o vzetí obviněného do vazby v přípravném řízení rozhoduje soudce. Vždy však tomuto rozhodnutí musí předcházet návrh státního zástupce. K rozhodnutí bude dle § 26 trestního řádu příslušný soudce okresního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podal příslušný návrh na vzetí obviněného do vazby.

Návrh státního zástupce může být podán zejména ohledně zadrženého obviněného (§ 75 trestního řádu), osoby podezřelé (§ 76 odst. 1), případně ohledně osoby převzaté policejním orgánem po omezení osobní svobody podle § 76 odst. 2. Stejně tak může státní zástupce podat návrh i ohledně osoby, jejíž svoboda byla předtím omezena předvedením ve smyslu § 90 odst. 1 nebo 2, případně ohledně osoby, jejíž svoboda dosud nebyla žádným způsobem omezena.¹¹³

V případě, že došlo k zadržení osoby ve smyslu § 75 nebo § 76 trestního řádu, a nenařídí-li státní zástupce propuštění zadržené osoby na podkladě materiálů mu došlých, popř. na základě opětovného výsledku, je povinen tuto osobu ve lhůtě 48 hodin od zadržení odevzdat spolu s návrhem na vzetí do vazby a dosud získaným důkazním materiálem soudu.

Návrh na vzetí do vazby podá státní zástupce zpravidla na návrh policejního orgánu.¹¹⁴ Podá-li návrh sám, sdělí to policejnímu orgánu.¹¹⁵ Návrh na vzetí do vazby obsahuje dle čl. 32 odst. 1 pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009 č. 8/2011 zejména:

- a) osobní údaje obviněného (u osob bez jakýchkoliv dokladů a u cizinců nebo osob bez státní příslušnosti bez dokladů lze totožnost obviněného prokázat

¹¹³ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 900.

¹¹⁴ Čl. 49 Závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 21. 4. 2009 č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení.

¹¹⁵ Čl. 31 odst. 1 Pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009 č. 8/2009, o trestním řízení.

postupem podle zvláštního zákona¹¹⁶ a místo, kde se v době podání návrhu nachází,

- b) stručný popis skutkových zjištění včetně důvodů zadržení,
- c) trestný čin, pro který je obviněný stíhán, jeho zákonné pojmenování i číselné označení,
- d) zdůvodnění, které konkrétní skutečnosti představují důvody vazby¹¹⁷ i při trestním stíhání obviněného pro méně závažné trestné činy¹¹⁸ anebo v případech, kdy je již v této době zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody¹¹⁹,
- e) důvody vazby uvedené jejich zákonným pojmenováním včetně číselného označení ustanovení trestního řádu; jde-li o koluzní důvod vazby, i zakládající další trvání této vazby i po uplynutí základní lhůty, byly-li zjištěny, a návrh na to, aby v rozhodnutí byly tyto skutečnosti výslovně konstatovány,
- f) stručné zhodnocení provedených důkazů, z něhož vyplývá, že dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že trestný čin spáchal obviněný, a jaké skutečnosti odůvodňují důvody vazby uvedené v návrhu,
- g) zdůvodnění, proč s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením,
- h) dobu zadržení s uvedením dne a hodiny a ustanovení trestního řádu, podle něhož k zadržení došlo; je třeba započítat i dobu omezení osobní svobody podle zvláštních zákonů¹²⁰, došlo-li k němu v souvislosti s trestním řízením,
- i) má-li obviněný obhájce, jméno a sídlo obhájce,

---

¹¹⁶ Ustanovení § 63 odst. 4 a 5 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

¹¹⁷ Ustanovení § 67 písm. a), b), c), § 68 odst. 3, 4 trestního řádu.

¹¹⁸ Ustanovení § 68 odst. 2 trestního řádu.

¹¹⁹ Ustanovení § 71 odst. 2 písm. b) trestního řádu.

¹²⁰ Ustanovení § 26 odst. 1 písm. a) až f), § 27 odst. 1, § 61 odst. 5, § 63 odst. 3 a § 65 odst. 3 zákona č. 273/2008 Sb. § 11 odst. 6 a 8, § 12 odst. 3 a 6, § 13 odst. 1 ve spojení s § 2 zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů. § 30 odst. 9, § 31 odst. 3, 4 a § 32 odst. 1 zákona č. 13/1993 Sb., celního zákona, ve znění pozdějších předpisů. § 10 až 12 zákona č. 341/2011 Sb.

- j) osobní údaje (jméno a příjmení, datum narození, bydliště, údaje k stíhané trestné činnosti) spoluobviněných, kteří se již nacházejí ve vazbě,
- k) upozornění, že je požadována účast obhájce při výslechu před soudem¹²¹,
- l) další důležité skutečnosti týkající se osoby obviněného, průběhu zadržení a případné vazby, zejména okolnosti důležité pro zabezpečení řádné ostrahy obviněného; týká-li se návrh více obviněných, uvedou se všechny výše uvedené údaje ohledně každého z nich.

Okamžikem doručení návrhu začíná běžet 24hodinová lhůta, ve které je soudce povinen zadrženou osobu vyslechnout a rozhodnout o propuštění osoby na svobodu anebo rozhodnout, že ji bere do vazby. O době a místě konání výslechu vyrozumí soudce bezodkladně vhodným způsobem obhájce, pokud je dosažitelný, a pokud o jeho účast zadržená osoba požádala, a státního zástupce. Soudce musí respektovat lhůtu 24 hodin a není tedy povinen vázat se na možnost obhájce zúčastnit se výslechu zadrženého. Jeho povinností je pouze obhájce vyrozumět, je-li dosažitelný. Tato povinnost je splněna, vyrozumí-li vhodným způsobem advokátní kancelář obhájce.¹²² Obdobně se postupuje i v případě zatčení obviněného na základě příkazu k zatčení dle § 69 trestního řádu, s tím rozdílem, že státní zástupce nepodává návrh na vzetí do vazby, ale návrh na vydání příkazu k zatčení.

Soudce po výslechu obviněného a na základě předloženého důkazního materiálu buď rozhodne o vzetí obviněného do vazby, anebo propustí zadrženou osobu na svobodu, a to konkrétně v níže uvedených případech:

- byla překročena 48hodinová lhůta od zadržení do odevzdání zadrženého soudu (za předpokladu, že osoba již nebyla propuštěna policejním orgánem nebo státním zástupcem),
- soudce nerozhodl o vzetí obviněného do vazby ve lhůtě 24 hodin od doručení návrhu státního zástupce soudu,
- soudce neshledal naplnění některého z vazebních důvodů vymezených v § 67 písm. a) až c) nebo nebyly zjištěny skutečnosti uvedené v dovětku § 67,
- byl užít některý z institutů nahrazujících vazbu obsažených v trestním řádu,

---

¹²¹ Ustanovení § 77 odst. 2 věta druhá trestního řádu.

¹²² Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích z 27. 1. 1994, sp. zn. 4 To 43/94.

- v průběhu výslechu bylo zjištěno, že jde o trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 a není zde dána žádná z okolností vymezených v § 68 odst. 3 a 4.¹²³

O samotné formě a obsahových náležitostech rozhodnutí o vzetí do vazby pojednává předcházející podkapitola 4.1. *Rozhodnutí o vazbě*.

Proti rozhodnutí o vzetí do vazby je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek. O stížnosti rozhoduje nadřízený soud. Stížnosti se dále blíže věnuje oddíl 4.4.1. *Stížnost proti rozhodnutí o vazbě*.

4.2.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby v řízení před soudem

O vzetí obviněného do vazby rozhoduje dle § 2 odst. 9 ve spojení s § 73b odst. 1 trestního řádu senát s výjimkou případů, ve kterých rozhoduje soudce o vazbě zatčeného obviněného podle § 69. V takovém případě pak má soudce stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda. Samosoudce rozhoduje o vazbě jen v těch věcech, které dle § 314a spadají do jeho působnosti, tedy o vazbě ve vztahu k trestným činům, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

Usnesení o vzetí obžalovaného do vazby má obdobné obsahové náležitosti jako rozhodnutí učiněné v přípravném řízení.

4.3. Vazební zasedání

Novelou č. 459/2011 Sb. byl do trestního řádu zaveden institut vazebního zasedání. Jde o zcela nový institut, který dle důvodové zprávy reagoval na nastalou situaci poté, co Ústavní soud svým nálezem ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. *Pl. ÚS 45/04* zrušil ustanovení § 242 odst. 2¹²⁴ trestního řádu s cílem přimět zákonodárce k urychlenému řešení otázky zajištění práva obviněného být slyšen v kontradiktorním řízení.¹²⁵ V návaznosti na řadu nálezů Ústavního soudu¹²⁶ a rozhodnutí ESLP¹²⁷ bylo tedy

¹²³ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 454.

¹²⁴ Ustanovení § 242 odst. 2 stanovilo, že „jiné osoby jsou z účasti na neveřejném zasedání vyloučeny“. Toto ustanovení bylo novelou č. 459/2011 Sb. s ohledem na zakotvení institutu vazebního zasedání opět do trestního řádu doplněno.

¹²⁵ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 459/2011 Sb. (sněmovní tisk 335)*, 6. volební období (2010-2013). *Zvláštní část, bod 30.* [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=335>.

¹²⁶ Srov. II. ÚS 713/2004, II. ÚS 473/2004, IV. ÚS 269/2005.

s účinností od 1. 1. 2012 právo obviněného na osobní slyšení výslovně zakotveno v ustanovení § 73d a násl. trestního řádu.

Účelem vazebního zasedání je umožnit obviněnému, aby se vyjádřil k okolnostem podstatným pro rozhodnutí o vazbě. Prostřednictvím institutu vazebního zasedání je tedy realizován princip kontradiktornosti řízení, a to dvěma způsoby. Za první povinností orgánů činných ve vazebním řízení předestřít obviněnému všechna konkrétní skutková zjištění opodstatňující důvodnost vazby. Za druhé právem obviněného a jeho obhájce vyjadřovat se ke všem provedeným šetřením a případným provedeným důkazům, uvádět okolnosti, které svědčí pro jeho ponechání na svobodě (příp. propuštění na svobodu), vyjádřit se k existenci konkrétních skutečností, které naplňují důvodnou obavu ve smyslu § 67 písm. a) až c) apod.¹²⁸

Vazební zasedání J. Jelínek definuje jako formu soudního jednání, která je určena k rozhodování o vazbě v těch případech, kdy o vazbě obviněného nemohlo být rozhodnuto v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání dle § 73d odst. 1.¹²⁹

V ustanovení § 73d odst. 1 trestního řádu je tedy vyjádřena zásadní přednost rozhodování o vazbě v řízení před soudem v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání před rozhodováním ve vazebním zasedání, a to z toho důvodu, že je-li obviněný přítomen u soudu a je-li to vhodné s ohledem na stanovení vazební lhůty, je třeba využít jeho přítomnosti a rozhodnout i o vazbě.¹³⁰ Uvedené je zároveň projevem zásady hospodárnosti a efektivnosti.

V případě, že se nekoná hlavní líčení nebo veřejné zasedání, rozhoduje se ve vazebním zasedání. Obligatorně se vazební zasedání koná tehdy, jestliže soud (v přípravném řízení soudce) rozhoduje o vzetí obviněného do vazby. V ostatních případech se rozhoduje ve vazebním zasedání, jestliže o to obviněný výslovně požádá, nebo soud (soudce) považuje osobní slyšení obviněného za potřebné pro účely rozhodnutí o vazbě. Výslovné žádosti obviněného nemusí být vyhověno, jestliže (i.) se obviněný následně odmítl vazebního zasedání zúčastnit, (ii.) obviněný byl slyšen

---

¹²⁷ Srov. např. rozhodnutí z 28. 10. 1998 *Assenov a ost. proti Bulharsku*, 24760/94, odst. 162; rozhodnutí ze dne 25. 3. 1999 *Nikolova proti Bulharsku*, 31195/96, odst. 58; rozhodnutí ze dne 4. 7. 2000 *Niedbala proti Polsku*, 27915/95, odst. 66; rozhodnutí ze dne 13. 2. 2001 *Schöps proti Německu*, 25116/94, odst. 44.

¹²⁸ Nález Ústavního soudu ČR z 11. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2208/13.

¹²⁹ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 339.

¹³⁰ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 294.

k vazbě v posledních šesti týdnech a neuvedl žádné nové okolnosti podstatné pro rozhodnutí o vazbě nebo jím uváděné okolnosti zjevně nemohou vést ke změně rozhodnutí o vazbě, (iii.) zdravotní stav obviněného neumožňuje jeho výslech, nebo (iv.) obviněný se propouští z vazby.

O přípravě vazebního zasedání, přítomnosti osob při vazebním zasedání a o jeho průběhu pojednává § 73e až § 73g trestního řádu.

Klíčovou fází vazebního zasedání je výslech obviněného ke všem okolnostem podstatným pro rozhodnutí o vazbě. Po provedení výslechu předsedou senátu (v přípravném řízení soudcem) mohou být obviněnému kladeny otázky státním zástupcem a obhájcem.

Jsou-li ve vazebním zasedání prováděny důkazy, užije se přiměřeně ustanovení o dokazování v hlavním líčení. Provádění důkazů ve vazebním řízení by se mělo omezit toliko na skutečnosti významné pro rozhodnutí o vazbě, neboť smyslem vazebního zasedání není provádění dokazování v rozsahu, v jakém je prováděno v hlavním líčení. To by ani nebylo možné s ohledem na běh 24hodinové lhůty v případě rozhodování o vzetí do vazby. Stejně tak u následujících vazebních zasedání v průběhu trvání vazby by bylo v rozporu s jejich účelem provádět vyčerpávající dokazování skutečností zakládajících vinu obviněného z trestného činu. Soud ve vazebním zasedání neposuzuje tedy vinu obviněného, ale existenci tzv. důvodného podezření jako jednu z podmínek vzetí obviněného do vazby nebo jeho ponechání ve vazbě. Existenci důvodného podezření může soud ve vazebním zasedání vyvodit i ze skutečností, které plynou nejenom z „procesních“ důkazů, ale také z dalších podkladů obsažených v trestním spise.¹³¹

V závěru vazebního zasedání udělí předseda senátu (soudce) slovo státnímu zástupci, obhájci a obviněnému k závěrečným návrhům, ve kterém se vyjádří k výsledkům vazebního zasedání a učiní návrh soudu, jak má o vazbě rozhodnout.

Po závěrečných návrzích předseda senátu (soudce) vyhlásí rozhodnutí o vazbě.¹³²

---

¹³¹ Nález Ústavního soudu ČR z 11. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 2208/13.

¹³² ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 946-951.

4.4. Přezkoumání důvodnosti vazby

Institut vazby vzhledem ke své zvláštní povaze podléhá neustálému přezkoumávání, zda stále trvají důvody pro omezení osobní svobody obviněného. Prostředky, na základě nichž dochází k přezkoumávání důvodnosti vazby, má k dispozici jednak obviněný, který může v zákonem stanovených případech podat stížnost proti rozhodnutí o vazbě, popř. žádost o propuštění na svobodu. Zároveň je v trestním řádu zakotvena povinnost orgánů činných v trestním řízení průběžně zkoumat, zda důvody vazby u obviněného stále trvají nebo se nezměnily a zda vazbu nelze nahradit jiným opatřením.¹³³

4.4.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě

Úpravu stížnosti proti rozhodnutí o vazbě nalezneme v ustanovení § 74 trestního řádu. Stížnost je přípustná proti rozhodnutí o vazbě ve smyslu § 68, § 69, § 71, § 71a, § 72, § 72a odst. 3, § 73 a § 73a trestního řádu. Na rozhodování o stížnosti se obdobně užijí ustanovení o vazebním zasedání.

Stížnost proti rozhodnutí o vazbě nemá až na výjimky stanovené zákonem odkladný účinek. V situaci, kdy je např. rozhodnuto o vzetí obviněného do vazby, je obviněný ponechán ve vazbě až do rozhodnutí o stížnosti, čímž je zajištěno pokračování vazby pro případ, že nebude rozhodnuto ve prospěch obviněného.¹³⁴ Pokud by byl odkladný účinek stížnosti přiznán, mohlo by docházet k zmaření účelu vazby. Odkladný účinek má pouze stížnost stran proti rozhodnutí o připadnutí peněžitě záruky státu a stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, nejde-li o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku. Byl-li však státní zástupce přítomen při vyhlášení rozhodnutí, má jeho stížnost odkladný účinek jen tehdy, byla-li podána ihned po vyhlášení rozhodnutí. Dřívější právní úprava umožňovala podat státnímu zástupci stížnost s odkladným účinkem i tehdy, když byl nad obžalovaným vynesena zprošťující rozsudek. To mělo za následek, že obžalovaný musel zůstat ve vazbě až do rozhodnutí o opravném prostředku. Tato úprava však byla Ústavním soudem v nálezu *Pl. ÚS 6/10* ze dne 20. 4. 2010 označena jako protiústavní a dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů z trestního řádu odstraněna.

¹³³ MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 168.

¹³⁴ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 338.

K podání stížnosti proti rozhodnutí o vazbě je oprávněnou osobou dle § 142 trestního řádu obviněný, státní zástupce a ve prospěch obviněného i osoby uvedené v § 142 odst. 2. V případě, že se rozhodnutí o vazbě týká peněžitě záruky ve smyslu § 73a, je oprávněnou k podání stížnosti i osoba, která se souhlasem obviněného složila peněžitou zárukou.

Stížnost proti rozhodnutí o vazbě se dle obecné úpravy obsažené v § 143 podává u orgánu, proti jehož usnesení stížnost směřuje, a to do tří dnů od oznámení usnesení (§ 137). Jestliže se usnesení oznamuje nejen obviněnému, ale i jeho zákonnému zástupci či obhájci, běží lhůta od toho oznámení, které bylo provedeno nejpozději. Osobám, které mohou podat stížnost ve prospěch obviněného, končí lhůta k podání stížnosti stejným dnem jako obviněnému. Státnímu zástupci však běží lhůta vždy samostatně.¹³⁵

Stížností lze v souladu s § 145 trestního řádu napadnout usnesení pro nesprávnost některého jeho výroku, nebo pro porušení ustanovení o řízení, které usnesení předcházelo, jestliže toto porušení mohlo způsobit nesprávnost některého výroku usnesení. Stížnost lze opřít i o nové skutečnosti a důkazy.

O stížnosti proti rozhodnutí o vazbě rozhoduje soud nadřízený soudu, který rozhodnutí vydal. V případě, že stížnost směřuje proti rozhodnutí, které vydal státní zástupce, rozhoduje zpravidla do pěti dnů po uplynutí lhůty k podání stížnosti všem oprávněným osobám dle ustanovení § 146a odst. 1 písm. a) a b) soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal. Tento postup se však neuplatní v případě, že státní zástupce rozhodl o propuštění obviněného z vazby bez přijetí některého opatření nahrazujícího vazbu či rozhodl o žádosti obviněného o zrušení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí nebo o zrušení předběžného opatření nahrazujícího vazbu.¹³⁶

Nezamítne-li nadřízený orgán stížnost, zruší dle § 149 odst. 1 napadené usnesení, a je-li potřeba ve věci vydat nové rozhodnutí, zásadně rozhodne ve věci sám. Nové rozhodnutí soud nevydává například tehdy, pokud shledá, že není naplněn žádný vazební důvod. Pouze zruší napadené rozhodnutí. Naopak vydat nové rozhodnutí,

¹³⁵ Samostatně běží dle § 72 odst. 1 zák. mládeže i lhůta k podání stížnosti ve prospěch mladistvého i orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

¹³⁶ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol., op. cit. 130, str. 298.

formou usnesení, musí soud např. při každé změně vazebních důvodů vymezených v § 67 trestního řádu.¹³⁷

Ustanovení § 74 odst. 3 pak obsahuje zvláštní úpravu týkající se vrácení věci k novému projednání soudu prvního stupně (soudci), a to pouze z důvodu závažných vad rozhodnutí, které nelze odstranit v řízení před soudem druhého stupně. V okamžiku kdy soud druhého stupně napadené usnesení zruší a věc vrátí orgánu prvního stupně, musí zároveň vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu.

4.4.2. Žádost o propuštění z vazby

Právo obviněného podat žádost o propuštění z vazby na svobodu upravuje ustanovení § 71a trestního řádu. V souladu s větou druhou téhož ustanovení je třeba za žádost o propuštění z vazby považovat též návrh obviněného na přijetí některého z opatření nahrazujících vazbu. P. Šámal ve svém komentáři dále uvádí, že za žádost o propuštění z vazby na svobodu je třeba považovat i podání, kterým obviněný zpochybňuje důvodnost vazby od samého počátku a současně požaduje, aby byla vazba přezkoumána. O žádost ve smyslu § 71a jde dle P. Šámala i tehdy, jestliže obviněný namítá, že vazební řízení v jeho případě je příliš zdlouhavé.¹³⁸ Tomuto názoru je třeba přisvědčit, neboť s ohledem na ustanovení § 59 odst. 1 trestního řádu se každé podání vždy posuzuje podle svého obsahu, i když je nesprávně označeno.

Podat žádost o propuštění z vazby ve smyslu ustanovení § 71a trestního řádu může pouze obviněný, popř. v jeho zastoupení obhájce. Za žádost ve smyslu § 71a trestního řádu se tedy nepovažuje podání příbuzných obviněného. Takovouto žádost by bylo třeba posuzovat jako podnět k přezkoumání ve smyslu § 71 trestního řádu.¹³⁹

Obviněný má právo podat žádost o propuštění z vazby kdykoli po právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby. O takové žádosti musí být rozhodnuto bez zbytečného odkladu. Orgánem rozhodujícím o žádosti je soud¹⁴⁰ a v přípravném řízení státní zástupce. Státní zástupce však může žádosti o propuštění z vazby pouze vyhovět. Jestliže žádost obviněného považuje za nedůvodnou, nemůže sám rozhodnout o jejím

---

¹³⁷ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR z 22. 12. 1992, sp. zn. Tpj 46/92.

¹³⁸ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 820.

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu SSR z 25. 6. 1980, sp. zn. 1 To 47/80.

¹⁴⁰ Souhlasí-li státní zástupce s propuštěním obviněného z vazby, může v řízení před soudem o propuštění z vazby dle § 73b odst. 2 poslední věty rozhodnout předseda senátu.

zamítnutí a musí ji v pořádkové¹⁴¹ lhůtě pěti pracovních dnů předložit soudci k rozhodnutí. K žádosti obviněného státní zástupce připojí své stanovisko a vyšetřovací spis.¹⁴² Soud je pak povinen o žádosti rozhodnout bez zbytečného odkladu. Před novelou č. 459/2011 Sb. stanovil trestní řád soudci povinnost o žádosti rozhodnout v pětidenní lhůtě. Tato lhůta byla novelou s ohledem na zavedení institutu vazebního zasedání odstraněna. Dle důvodové zprávy by důsledné dodržení uvedené lhůty mohlo vést ke zkrácení práv obviněného, neboť by soudu mohla znemožnit provést osobní výslech obviněného.¹⁴³

V poslední větě ustanovení § 71a zákonodárce omezil možnost opakovaného podávání žádosti o propuštění z vazby. V případě, že byla žádost obviněného zamítnuta, může ji obviněný opakovat až po uplynutí 30 dnů od právní moci posledního rozhodnutí, kterým byla jeho žádost zamítnuta nebo kterým bylo rozhodnuto o dalším trvání vazby nebo o změně vazebních důvodů. Toto omezení však není absolutní. Další žádost může obviněný podat i před uplynutím 30denní lhůty, pokud v ní uvede jakýkoli jiný důvod, který může mít vliv na posouzení důvodnosti vazby. Pokud by obviněný učinil opětovnou žádost před uplynutím 30denní lhůty a neuvedl by v ní žádné jiné důvody, o takové žádosti nebude rozhodováno a podle zavedené soudní praxe se obviněnému pouze připskem sdělí, že žádost byla podána v rozporu s ustanovením § 71a trestního řádu. Takové sdělení však není oprávněn obviněnému zaslat sám státní zástupce. I v tomto případě musí žádost postoupit soudci.¹⁴⁴

4.4.3. Přezkoumání důvodnosti vazby z úřední povinnosti

Povinností orgánů činných v trestním řízení je dle § 71 trestního řádu zkoumat, zda důvody vazby u obviněného ještě trvají nebo se nezměnily a zda nelze vazbu nahradit některým z opatření uvedených v § 73 a 73a trestního řádu. Orgány činné v trestním řízení jsou při přezkoumání trvání důvodů vazby povinny přihlížet také k tomu, zda ponechání obviněného ve vazbě vyžaduje obtížnost věci nebo jiné závažné

---

¹⁴¹ Arg. a contrario § 73b odst. 6 trestního řádu.

¹⁴² Čl. 34 odst. 1 Pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009 č. 8/2009, o trestním řízení.

¹⁴³ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 459/2011 Sb. (sněmovní tisk 335), 6. volební období (2010-2013). Zvláštní část, k § 71a.* [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=335>.

¹⁴⁴ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 823.

důvody, pro které nelze trestní stíhání skončit, a zda by propuštěním obviněného z vazby bylo zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání.

Dle P. Vantucha je třeba skutečnost, že trestní stíhání nebylo možno pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů skončit, vykládat s přihlédnutím ke složitosti a rozsahu potřebného dokazování v konkrétní věci. V žádném případě nebude možné přihlížet k průtahům způsobeným organizačně-administrativními potížemi na straně orgánů činných v trestním řízení.¹⁴⁵ Důvodnost délky trvání vazby je tedy nutné posoudit nejen na základě relevance a dostatečnosti vazebních důvodů, ale rovněž je třeba zohlednit další kritérium spočívající v tom, zda orgány činné v trestním řízení postupují ve vazební věci s největším urychlením a zvýšenou pečlivostí.¹⁴⁶

Povinnost uvedená v § 71 odst. 1 větě první a druhé se vztahují na všechny orgány činné v trestním řízení. Týká se tedy i policejního orgánu, který koná vyšetřování, ačkoli nemůže samostatně rozhodnout o propuštění obviněného z vazby na svobodu či změně důvodů vazby. Má-li policejní orgán za to, že pominuly důvody vazby, předloží státnímu zástupci návrh na propuštění obviněného z vazby a připojí k němu originál trestního spisu.¹⁴⁷

Plně se povinnosti obsažené v ustanovení § 71 odst. 1 vztahují na státního zástupce vykonávajícího v přípravném řízení dozor.

Státní zástupce je povinen neprodleně propustit obviněného z vazby na svobodu, jestliže v průběhu přípravného řízení došlo ke změně právního posouzení na méně závažný trestný čin dle § 68 odst. 2 trestního řádu, či je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a do této doby nebylo konstatováno soudem, že se obviněný dopustil jednání odůvodňujícího vazbu. Propouští-li se obviněný z vazby na svobodu a nejde-li o případ pominutí důvodů vazby, usnesení o propuštění obviněného z vazby na svobodu státní zástupce nevydává. Příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu je nutno bezodkladně doručit věznicí, ve které je vazba vykonávána, a ověřit, zda byl doručen.

---

¹⁴⁵ VANTUCH, P. Trvání vazby. *Právní rádce*, 2003, č. 7, str. 58.

¹⁴⁶ VAN DIJK, P. et al. (eds.). *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*. 4th ed. Antwerpen-Oxford: Intersentia, 2006, str. 493-494.

¹⁴⁷ Čl. 51 odst. 3 Závazného pokynu policejního prezidenta č. 30/2009 ze dne 21. 4. 2009 o plnění úkolů v trestním řízení.

Zjistí-li státní zástupce sám nebo z návrhu policejního orgánu na propuštění obviněného z vazby, že důvody vazby pominuly, rozhodne usnesením, že se obviněný propouští z vazby na svobodu. O stížnosti proti tomuto rozhodnutí rozhoduje státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství (§ 146a odst. 1 písm. a) a contrario).

Pokud státní zástupce zjistí, že určitý důvod vazby pominul, ale některý z důvodů vazby trvá (zúžení důvodů vazby), rozhodne usnesením o změně důvodů vazby; o stížnosti proti tomuto usnesení rozhoduje soud. O změně důvodů vazby státní zástupce vyrozumí věznici, v níž obviněný vykonává vazbu. Pokud však státní zástupce zjistí, že další důvod vazby nově vznikl (rozšíření důvodů vazby), navrhne soudu, aby o změně důvodů vazby rozhodl.¹⁴⁸

Byl-li obviněný vzat do vazby pro koluzní důvod vazby a má-li státní zástupce za to, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, podá návrh soudu, aby bylo rozhodnuto o tom, že se obviněný nadále ponechává ve vazbě z tohoto důvodu. Obdobně státní zástupce postupuje v případě, že došlo k překvalifikaci skutku na méně závažný trestný čin dle § 68 odst. 2 trestního řádu, nebo je zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, avšak současně byly zjištěny okolnosti uvedené v § 68 odst. 3 a 4.¹⁴⁹

V řízení před soudem se povinnost přezkoumávat trvání důvodů vazby přesouvá na soud, který věc v daném stadiu řízení projednává. Státní zástupce a obžalovaný zde mají postavení stran a mohou činit návrhy na propuštění obžalovaného z vazby na svobodu nebo na změnu vazebních důvodů.¹⁵⁰

Soudce přezkoumává trvání důvodů vazby v přípravném řízení pouze při rozhodování o (i.) žádosti obviněného o propuštění z vazby, (ii.) návrhu státního zástupce na rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, (iii.) změně důvodů vazby, jestliže byl shledán nový důvod vazby, nebo (iv.) stížnosti proti usnesení státního zástupce o vazbě.

---

¹⁴⁸ Čl. 33 Pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009 č. 8/2009, o trestním řízení.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J., op. cit. 3, str. 475.

4.4.4. Rozhodování o dalším trvání vazby

Dle ustanovení § 72 odst. 1 trestního řádu je soudce v přípravném řízení povinen nejpozději každé tři měsíce od právní moci rozhodnutí o vazbě¹⁵¹ rozhodnout na návrh státního zástupce o tom, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští. Lhůta tří měsíců je lhůtou propadnou. Pokud by tedy došlo k jejímu překročení, musel by být obviněný neprodleně propuštěn z vazby na svobodu.

Rozhodnutí o dalším trvání vazby činí soudce v přípravném řízení na základě návrhu¹⁵² státního zástupce, který musí být doručen soudu nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty tří měsíců. V případě, že by návrh nebyl podán, není soudce s ohledem na ustanovení § 73b odst. 3 o dalším trvání vazby oprávněn rozhodnout. Lhůta k podání návrhu je zachována jen tehdy, je-li návrh doručen soudu plných patnáct dnů před skončením příslušné lhůty trvání vazby. To znamená, že návrh musí být doručen nejpozději toho dne, který předchází dni, jenž je patnáctým dnem počítaným zpět od konce lhůty trvání vazby.¹⁵³ V otázce, zda i lhůta 15 dnů pro podání návrhu státního zástupce je propadná, není odborná teorie ani praxe ve shodě. Není jasné, zda výslovné nezakotvení úpravy stanovující, že nepodání návrhu v uvedené lhůtě má za následek neprodlené propuštění obviněného z vazby, bylo záměrem zákonodárce či jen jeho opomenutím. Ani důvodová zpráva k návrhu novely č. 459/2011 Sb. nedává na tuto otázku odpověď. Dle J. Noskové lze „*názoru o pořádkovém charakteru uvedené lhůty přiznat jisté opodstatnění, neboť pokud zákonodárce zamýšlel považovat určitou lhůtu za propadnou, výslovně v zákoně uvedl, že důsledkem nedodržení takové lhůty je propuštění obviněného na svobodu. Tak je tomu například v § 47 odst. 3, 4 zák. mládeže, který shodně s § 72 odst. 2 trestního řádu stanoví lhůtu 15 dnů pro podání návrhu na prodloužení vazby. Rovněž je výslovně stanoven charakter tříměsíční lhůty pro rozhodování o dalším trvání vazby podle 72 odst. 1 trestního řádu, stejně jako lhůta 30 dnů zakotvená v § 72 odst. 3 trestního řádu. Ustanovení § 72 odst. 2 trestního řádu*

---

¹⁵¹ Rozhodnutím o vazbě ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 se přitom rozumí: rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby, rozhodnutí o žádosti obviněného o propuštění z vazby, rozhodnutí o návrhu obviněného na přijetí některého opatření nahrazujícího vazbu, rozhodnutí o trvání vazby obviněného (o jeho ponechání ve vazbě) a rozhodnutí o změně vazebních důvodů. (JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 39, str. 335).

¹⁵² Obsahové náležitosti návrhu státního zástupce na rozhodnutí o dalším trvání vazby v přípravném řízení jsou vymezeny v čl. 38 odst. 1 Pokynu obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. září 2009 č. 8/2009, o trestním řízení.

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 13. 7.1994, sp. zn. 1 Tvn 121/94.

však s nedodržením patnáctidenní lhůty nespojuje žádný následek“.¹⁵⁴ P. Šámal se s odkazem na judikaturu Ústavního soudu ke starší právní úpravě¹⁵⁵ kloní k názoru, že pro podání návrhu státního zástupce soudci na rozhodnutí o dalším trvání vazby v přípravném řízení není lhůtou pořádkovou, nýbrž propadnou, přičemž je třeba zohlednit i skutečnost, že smyslem lhůty 15 dnů pro podání návrhu je i zajištění možnosti soudce náležitě prostudovat spis a případně i nařídit vazební zasedání, a umožnit tak obviněnému se k věci vyjádřit. V případě nedodržení 15denní lhůty dle § 72 odst. 2 musí státní zástupce postupovat podle § 72 odst. 1 poslední věty per analogiam a vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu (§ 73b odst. 6 věta druhá).¹⁵⁶

V ustanovení § 72 odst. 3 trestního řádu je vymezena zvláštní a samostatně běžící lhůta, podle které je soud povinen nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy u něj byla podána obžaloba proti obviněnému, který je ve vazbě, nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu sjednané s obviněným, který je ve vazbě, nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení nebo přikázání věci obviněného, který je ve vazbě, rozhodnout, zda se obviněný ponechává i nadále ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští. V případě, že soud ve 30denní lhůtě nerozhodne, musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby. Rozhodne-li soud, že se obviněný ponechává ve vazbě, nebo rozhodne o vzetí obviněného do vazby až po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu, je povinen postupovat přiměřeně podle § 72 odst. 1 trestního řádu, tedy pravidelně každé tři měsíce od právní moci rozhodnutí o vazbě přezkoumat další trvání vazby.

V případě, že tříměsíční lhůta skončí v průběhu řízení o opravném prostředku před nadřízeným soudem, je k rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě nebo o jeho propuštění z vazby příslušný tento nadřízený soud. Soud, proti jehož rozhodnutí byl podán opravný prostředek, je povinen nadřízený soud o konci 30denní lhůty vyrozumět.

---

¹⁵⁴ NOSKOVÁ, J. *Vazba v trestním řízení*. Praha, 2013. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, katedra trestního práva, str. 95-96.

¹⁵⁵ Srov. Nález Ústavního soudu ČR z 24. 9. 2003, sp. zn. IV. ÚS 157/03; Nález Ústavního soudu ČR z 4. 2. 2003, sp. zn. IV. ÚS 692/02.

¹⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 834.

4.5. Nejvyšší přípustná doba trvání vazby

Trestní řád v návaznosti na čl. 8 odst. 5 a čl. 38 odst. 2 Listiny v ustanovení § 2 odst. 4 výslovně stanoví, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny projednávat vazební věci s největším urychlením. Vazba může trvat v přípravném řízení a v řízení před soudem jen nezbytně nutnou dobu.

V ustanovení § 72a odst. 1 trestního řádu zákonodárce zakotvil nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby. Délka maximálního přípustného trvání vazby se odvíjí od typové závažnosti činu, pro který je obviněný stíhán. Je-li obviněný stíhán pro dva nebo více trestných činů, je pro určení nejvyšší přípustné doby trvání vazby rozhodující čin nejpřísněji trestný. Užití pravidla vázanosti délky vazby na typovou závažnost trestného činu odůvodňuje jednak předpoklad, že typové závažnosti v zásadě odpovídá skutková složitost konkrétní věci a čas potřebný k jejímu objasnění, jednak logický požadavek, aby újma, které je obviněný v podobě vazby podroben, nepřevyšovala výměru trestu odnětí svobody, jenž mu v případě prokázání viny hrozí.¹⁵⁷

Dále trestní řád v ustanovení § 72a odst. 2 stanoví nepřekročitelné limity trvání vazby odděleně pro přípravné řízení a řízení před soudem, kdy z celkové doby trvání vazby vymezené v odst. 1 připadá jedna třetina na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem, kde je těžiště řízení.

Přehledová tabulka nejvyšší přípustné doby trvání vazby

Druh trestného činu, pro který je trestní stíhání vedeno	Maximální délka vazby v přípravném řízení (jedna třetina)	Maximální délka vazby v řízení před soudem (dvě třetiny)	Celková nejvyšší přípustná doba trvání vazby dle § 72a
Přečin	4 měsíce	8 měsíců	1 rok
Zločin	8 měsíců	16 měsíců	2 roky
Zvlášť závažný zločin	12 měsíců	24 měsíců	3 roky
Zvlášť závažný zločin, za který lze uložit výjimečný trest	16 měsíců	32 měsíců	4 roky

Doba trvání vazby se počítá ode dne, kdy došlo k omezení osobní svobody obviněného. Při vrácení věci státnímu zástupci k došetření pokračuje běh lhůty, která připadá na přípravné řízení, ode dne, kdy byl spis doručen státnímu zástupci. Samostatně a nezávisle na vazbě v původním řízení se dle § 72a odst. 5 počítá doba

¹⁵⁷ ŠÁMAL, P. Ještě k problematice prodloužení vazby. *Trestní právo*, 2001, č. 6, str. 17.

trvání vazby, o níž bylo rozhodnuto v řízení o dovolání, o stížnosti pro porušení zákona, o návrhu na povolení obnovy řízení, po zrušení výroku o trestu nálezem Ústavního soudu nebo v řízení o výkonu trestu vyhoštění.

Není-li přípravné řízení nebo řízení před soudem před uplynutím doby vymezené v ustanovení § 72a odst. 1 a 2 skončeno, musí být nejpozději v poslední den této lhůty obviněný propuštěn z vazby. Stejně tak tomu bude i dojde-li v průběhu trestního řízení k změně kvalifikace skutku a dosavadní délka trvání vazby překročí maximální dobu trvání vazby v přípravném řízení nebo řízení před soudem. K propuštění obviněného z vazby na svobodu tu dojde příkazem k propuštění z vazby. Ten má povahu opatření, tudíž proti němu není přípustný opravný prostředek.¹⁵⁸ Před nabytím účinnosti novely č. 459/2011 Sb. musel být obviněný propuštěn z vazby ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu právní kvalifikace skutku. Důvodová zpráva k navrhované novele uvedla, že doba 15 dnů je vzhledem k intenzitě zásahu do práv obviněného, který vazba představuje, a vzhledem k judikatuře ESLP¹⁵⁹ nepřiměřeně dlouhá, neboť není dán důvod pro další držení obviněného ve vazbě po tak dlouhou dobu.¹⁶⁰

Specifická úprava nejvyšší přípustné doby trvání vazby je trestním řádem v ustanovení § 72a odst. 3 upravena pro koluzní důvod vazby uvedený v § 67 písm. b). Přitom je třeba od sebe odlišit dvě rozdílné situace:

- a) obviněný je ve vazbě jen z důvodu podle § 67 písm. b) trestního řádu, nebo
- b) obviněný je ve vazbě i z dalšího důvodu podle § 67 písm. a) nebo písm. c),
či z obou těchto důvodů.

V případě, že je obviněný pouze v koluzní vazbě, může vazba trvat nejdéle tři měsíce. Nebyl-li obviněný propuštěn z vazby před uplynutím této lhůty, musí být propuštěn na svobodu nejpozději poslední den této lhůty. Bylo-li zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání ve smyslu § 68 odst. 3 písm. d), rozhodne o jeho

¹⁵⁸ ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol., op. cit. 130, str. 284.

¹⁵⁹ Např. rozsudek ESLP ve věci *Labita proti Itálii* ze dne 6. dubna 2000, v němž tento soud konstatoval porušení čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy, neboť stěžovatel musel poté, co soud rozhodl o jeho propuštění na svobodu, strávit ve vazbě dalších dvanáct hodin, dokud nebyly provedeny příslušné administrativní úkony.

¹⁶⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 459/2011 Sb. (sněmovní tisk 335), 6. volební období (2010-2013). Zvláštní část, bod 29.* [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=335>.

ponechání ve vazbě nad stanovenou lhůtu v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce a po podání obžaloby nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu soud. Pokud je však obviněný ve vazbě i z jiného vazebního důvodu než koluzního, nemá uplynutí tří měsíční lhůty za následek propuštění z vazby (samozřejmě za předpokladu, že nepominuly i ostatní důvody vazby).¹⁶¹ Nabízí se otázka, proč zákonodárce zvolil odlišnou dobu trvání vazby právě pro koluzní vazbu. Koluzní vazbu není možné nahradit instituty dle § 73 či § 73a trestního řádu. Zároveň je s tímto vazebním důvodem spojen přísnější režim výkonu vazby (kontrolovaná korespondence, návštěvy atd.). Z výše uvedeného je dle R. Vicherka zřejmá jistá výjimečnost vazebního důvodu dle § 67 písm. b), a proto dle jeho názoru zákon omezuje dopad tohoto vazebního důvodu tím, že stanoví časové omezení doby trvání koluzní vazby přísněji než pro ostatní vazební důvody.¹⁶²

K maximální době trvání vazby vymezené v § 72a trestního řádu se dle § 72b nepřihlédne v případě, že byl vyhlášen odsuzující rozsudek, kterým byl obviněný odsouzen za zvlášť závažný zločin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Doba od vyhlášení takového rozsudku do nařízení výkonu uloženého nepodmíněného trestu odnětí svobody nebo do zrušení takového rozsudku se nezapočítává do celkové doby trvání vazby uvedené v § 72a odst. 1. Toto ustanovení zajišťuje ochranu společnosti před recidivou odsouzeného, jelikož obviněný nebude propuštěn na svobodu před nastoupením výkonu trestu odnětí svobody, a to ani v případě, že by došlo v mezidobí k překročení nejvyšší přípustné doby trvání vazby.

4.6. Započítání vazby a trestu

Jak již bylo zmíněno, vazba není trest, ačkoliv dochází jejím uvalením ke zbavení osobní svobody a k výraznému omezení dalších základních práv pachatele ještě před vynesením pravomocného odsuzujícího rozsudku. Vazba tak představuje citelný zásah do sféry osobní svobody pachatele, který je v podstatě srovnatelný s výkonem trestu odnětí svobody. Z toho důvodu na tuto situaci pamatuje úprava obligatorního započítání vazby a trestu obsažená v ustanovení § 92 odst. 1 trestního zákoníku.¹⁶³

---

¹⁶¹ ŠÁMAL, P. K aktuálním otázkám rozhodování o trvání vazby. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 7, str. 193.

¹⁶² VICHEREK, R., op. cit. 66, str. 20.

¹⁶³ JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013, str. 452.

Jestliže se vedlo proti pachateli trestní řízení ve vazbě a dojde v tomto řízení k jeho odsouzení, započítává se mu dle § 92 odst. 1 trestního zákoníku doba strávená ve vazbě do uloženého trestu, popř. do trestu úhrnného nebo souhrnného, pokud to je vzhledem k druhu uloženého trestu možné.

Započítání vazby není omezeno jen na případy, v nichž byl odsouzenému uložen pouze trest odnětí svobody, neboť zákon tento postup vylučuje jen tehdy, není-li započítání vazby vzhledem k druhu uloženého trestu vůbec možné. V důsledku toho lze dobu strávenou ve vazbě započítat i do trestu obecně prospěšných prací uloženého v řízení, v němž byl odsouzený ve vazbě, přičemž každý den vykonané vazby odpovídá s ohledem na přepočít podle § 65 odst. 2 trestního zákoníku výkonu dvou hodin trestu obecně prospěšných prací.¹⁶⁴

Ustanovení § 92 odst. 1 se nevztahuje k postupu soudu při ukládání trestu, ale při výkonu trestu. To znamená, že ustanovení se neuplatní již při stanovení výše trestu, ale až ve stadiu vykonávacího řízení, kdy se do trestu odnětí svobody, který byl již uložen, započítá vykonaná vazba.¹⁶⁵ Uvedené však neplatí v případě, že není započítání vazby možné. Soud v takové situaci dle § 92 odst. 3 přihlédne k vykonané vazbě již při stanovení druhu trestu.

Podmínkou pro započítání vazby je, že musí jít o týž skutek, pro který byla uvalena vazba. Pokud byl tedy pachatel např. stíhán ve společném řízení pro více skutků, tak se nacházel ve vazbě ve vztahu ke všem těmto skutkům. Vazba by se v případě odsuzujícího rozsudku započítala celá, i když by byl trest uložen jen pro některý skutek.¹⁶⁶

Postup při rozhodování o započítání vazby je upraven v § 334 trestního řádu. O započítání vazby rozhodne předseda senátu usnesením, a to zpravidla zároveň s nařízením výkonu trestu. Vazba se započítává podle stavu ke dni nařízení výkonu trestu, a to od doby, kdy osobní svoboda obviněného byla omezena. O započítání vazby rozhodne předseda senátu usnesením, proti kterému je přípustná stížnost, jež nemá odkladný účinek.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu z 30. 5. 2007, sp. zn. 4 Tz 33/2007.

¹⁶⁵ ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1119.

¹⁶⁶ JELÍNEK, J. a kolektiv, op. cit. 163, str. 452.

¹⁶⁷ Arg. § 141 odst. 4 trestního řádu a contrario.

5. MOŽNOSTI NAHRAZENÍ VAZBY

Při uplatňování institutu vazby je třeba dbát základních zásad trestního řízení, a to zásady přiměřenosti a zdrženlivosti. Vazba je zajišťovacím institutem subsidiárním, neboť do vazby může být vzat obviněný pouze tehdy, pokud nelze účelu vazby dosáhnout jiným opatřením. Všechna opatření nahrazující vazbu dle trestního řádu slouží k tomu, aby nemusel být obviněný závažným způsobem omezen v osobní svobodě umístěním do vazební věznice, a zároveň aby jeho ponecháním na svobodě nebyl ohrožen účel trestního řízení. Opatření nahrazující vazbu tedy musí v tomto směru plnit základní funkci vazby – zajistit obviněného pro účely trestního řízení a zabránit mu v jednání vymezeném v § 67 písm. a) nebo c). Nepochybným přínosem těchto opatření je zachování sociálních vazeb obviněného a snížení nákladů trestního řízení.¹⁶⁸

Trestní řád v ustanovení § 73 a § 73a rozlišuje celkem pět způsobů nahrazení vazby, přičemž mohou být ukládány samostatně nebo v kombinaci s jinými:

- *záruka zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby,*
- *písemný slib obviněného,*
- *dohled probačního úředníka,*
- *uložení předběžného opatření,*
- *peněžitá záruka.*

V souvislosti s uložením některého ze shora uvedených opatření může orgán rozhodující o vazbě uložit obviněnému současně i omezení spočívající v *zákazu vycestování do zahraničí.*

Je třeba zdůraznit, že trestní řád nepřipouští, aby opatření nahrazující vazbu byla užitá v případech vazby koluzní dle § 67 písm. b).

Institut pro kriminologii a sociální prevenci v roce 2010 dokončil výzkum, který se věnoval získání podrobných poznatků o využívání opatření nahrazujících vazbu v České republice a posouzení možnosti jejich rozsáhlejšího využívání.¹⁶⁹ Dotazníkové šetření bylo provedeno mezi soudci, státními zástupci a probačními úředníky.¹⁷⁰ Respondenti byli mimo jiné dotazováni, která opatření nahrazující vazbu dle jejich

¹⁶⁸ ZEMAN, P., BIEDERMANOVÁ, E., DIBLÍKOVÁ, S., HOLAS, J., VLACH, J. Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení: poznatky z výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 5, str. 142-144.

¹⁶⁹ ZEMAN, P. a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. Praha: ISKP, 2010. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/375.pdf>.

¹⁷⁰ Dotazníkového šetření se zúčastnilo 80 soudců, 78 státních zástupců a 43 probačních úředníků.

názoru nejlépe plní svou funkci. Nejlépe byla hodnocena z hlediska plnění účelu opatření *peněžitá záruka* a *dohled probačního úředníka*. Možná i díky jednoduché aplikaci byl pozitivně hodnocen i *písemný slib obviněného*, ačkoliv ohledně upřímnosti slibu panuje mezi respondenty značná skepse. Naopak za institut zcela formální, nedůvěryhodný a v praxi k danému účelu komplikovaně využitelný byla označena *záruka zájmového sdružení občanů* či *důvěryhodné osoby*. U této alternativy v konkrétních případech respondenti často postrádali v okolí obviněného osobu, kterou by bylo možné označit za důvěryhodnou a schopnou účinného a příznivého působení na obviněného.¹⁷¹

5.1. Rozhodování o nahrazení vazby

O nahrazení vazby v řízení před soudem rozhoduje vždy soud (senát, samosoudce). Také v přípravném řízení je rozhodování o ponechání obviněného na svobodě v důsledku nahrazení vazby některým z uvedených opatření svěřeno výhradně soudci (§ 74b odst. 3 a contrario), a to z toho důvodu, že v tomto konkrétním případě musí úvaze o nahrazení vazby předcházet úvaha, zda zde jsou vůbec dány důvody pro uvalení vazby. Jediným oprávněným k rozhodování o tom, zda jsou u obviněného dány důvody vazby, je výhradně soudce, nikoliv státní zástupce. Naopak státní zástupce může v přípravném řízení samostatně rozhodnout o propuštění obviněného z vazby za současného uložení některého z opatření nahrazujících vazbu. Je tomu tak proto, že soudce již dříve rozhodl o důvodnosti vazby a tedy i naplnění vazebních důvodů.¹⁷²

O žádosti o zrušení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí, které bylo obviněnému uloženo podle § 73 odst. 4 nebo § 73a odst. 3, nebo o zrušení předběžného opatření nahrazujícího vazbu rozhoduje dle § 73b odst. 5 soud a v přípravném řízení státní zástupce.

Po rozhodnutí o náhradě vazby jiným opatřením je příslušný orgán povinen sledovat chování obviněného a plnění jeho povinností. Pokud obviněný neplní povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby a trvají-li důvody vazby, soud a v přípravném řízení soudce (na návrh státního zástupce) rozhodne o vazbě.

¹⁷¹ ZEMAN, P., BIEDERMANOVÁ, E., DIBLÍKOVÁ, S., HOLAS, J., VLACH, J., op. cit. 168, str. 144.

¹⁷² ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol., op. cit. 130, str. 286-287.

5.2. Záruka zájmového sdružení občanů nebo důvěryhodné osoby

Nahradit vazbu je možno dle § 73 odst. 1 písm. a) v případě, že zájmové sdružení občanů uvedené v § 3 odst. 1¹⁷³ nebo důvěryhodná osoba schopná příznivě ovlivňovat chování obviněného, nabídne převzetí záruky za další chování obviněného a za to, že se obviněný na vyzvání dostaví k orgánu činnému v trestním řízení a že vždy předem oznámí vzdání se z místa pobytu. Současně je nutné, aby orgán rozhodující o vazbě považoval záruku vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijal ji.

Nabídka převzetí záruky ze strany zájmového sdružení je jedním z projevů zásady spolupráce se zájmovými sdruženími občanů dle § 2 odst. 7 trestního řádu. Zároveň může působit na psychiku obviněného v tom směru, aby se zdržel dalšího jednání, které by mohlo vést k jeho umístění do vazby.¹⁷⁴

Podmínkou pro to, aby orgán rozhodující o vazbě mohl přijmout záruku za další chování obviněného, je schopnost osoby nabízející její převzetí účinně ovlivňovat obviněného a jeho chování. Taková schopnost je podmíněna existencí určitého vztahu (např. rodinného, pracovního) mezi těmito dvěma osobami. S ohledem na své procesní postavení tak nemůže být takovou osobou obhájce obviněného.¹⁷⁵ Ze vztahu obviněného a obhájce vyplývá jistá nesvoboda, neboť obhájce je závislý na postavení a pokynech svého klienta, což by mohlo v konkrétních situacích bránit obhájci v tom, aby příznivě ovlivňoval chování obviněného. Dle názoru Ústavního soudu musí být důvěryhodná osoba ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu nadána jistou nezávislostí, autoritou a zároveň též určitým bližším vztahem k obviněnému, aby mohla jeho chování kontrolovat a v případě potřeby pozitivně ovlivňovat, přičemž by k tomu měla mít potřebné prostředky a vliv. Obhájce obviněného v konkrétní věci by se potom mohl vystavit nebezpečí střetu zájmů vyplývajících z požadavků náležitého výkonu obhajoby, jestliže by měl zároveň plnit podmínku poskytnuté záruky za další chování obviněného.¹⁷⁶

---

¹⁷³ Odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení s výjimkou politických stran a politických hnutí, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely.

¹⁷⁴ VANTUCH, P. Nahrazení vazby zárukou a písemným slibem. *Právní rádce*, 2003, č. 8, str. 58.

¹⁷⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích z 30. 6. 2003, sp. zn. 4 To 558/2003.

¹⁷⁶ Nález Ústavního soudu ČR z 9. února 2006, sp. zn. I. ÚS 263/05.

Pokud obviněný nebude plnit povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby zárukou zájmového sdružení občanů či důvěryhodné osoby a důvody vazby i nadále trvají, soud a v přípravném řízení soudce (na návrh státního zástupce) rozhodne o vazbě. V této souvislosti se nabízí otázka, zda by trestní řád neměl určitým způsobem postihnout subjekt nabízející záruku dle § 73 odst. 1 písm. a), v případě, že obviněný nebude plnit stanovené povinnosti a subjekt nabízející záruku k takovému stavu svým pasivním přístupem k obviněnému přispěl. *De lege ferenda* by bylo vhodné zvážit například postih v podobě dočasné nemožnosti nabízet záruku ve smyslu § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu.

5.3. Písemný slib obviněného

Je-li dán důvod vazby útěkové či předstízně, může dále orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu na základě písemného slibu obviněného, pokud takový slib považuje vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečný.

V písemném slibu se obviněný osobně zaváže, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu a že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží.

Dle V. Mandáka je přijetí slibu použitelné „zejména u osob, které používají vcelku dobré pověsti, mají stále bydliště a pracoviště, případně se starají o rodinu; dále u obviněného s chatrným zdravotním stavem nebo dokonce upoutaného na lůžko. Naproti tomu méně často by přijetím slibu odpadla reálná obava z vyhýbání se trestnímu stíhání či trestu u osob, jejichž slib vzhledem k dosavadnímu způsobu života a ke zjištěným povahovým vlastnostem nelze považovat za dostatečně spolehlivý, tj. u osob s nevalnou pověstí, příp. žijících toulavým životem, bez rodinného a společenského zázemí, řádně nepracujících apod.“¹⁷⁷

Zákon vyžaduje, aby měl slib písemnou formu. Vždy jej musí obviněný vlastnoručně podepsat. Není možné, aby slib za obviněného podepsala jiná osoba – např. jeho obhájce. Ten může znění slibu vypracovat, ale podepsat ho musí výhradně obviněný.

---

¹⁷⁷ MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 265

Písemný slib může být učiněn samostatným podáním. Taktéž může obviněný učinit slib v žádosti o propuštění z vazby nebo ve stížnosti proti usnesení, jímž byl vzat do vazby.¹⁷⁸

Soud předtím, než přijme slib obviněného, musí pečlivě zvážit všechny okolnosti týkající se případu a osoby obviněného důležité z hlediska, zda je možno považovat slib za dostatečný.¹⁷⁹

Dle mého názoru má tento institut sám o sobě spíše charakter proklamace a z toho důvodu ho bude nutno v převážné části případů kombinovat s některým z dalších opatření nahrazujících vazbu (např. peněžitou zárukou), čímž bude upevňována vůle obviněného svému slibu dostát.

5.4. Dohled probačního úředníka

Útěkovou či předstížnou vazbu může též nahradit dohled probačního úředníka, a to za předpokladu, že lze s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu tímto opatřením dosáhnout účelu vazby.

Obviněný, nad nímž byl vysloven dohled probačního úředníka nahrazující vazbu, je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí. Tato další omezení směřují k tomu, aby se obviněný nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení.

V rámci výkonu dohledu probační úředník s obviněným pracuje v souladu s povinnostmi vymezenými orgánem rozhodujícím o vazbě podle § 73 odst. 3 trestního řádu. Tyto povinnosti je probační úředník oprávněn v jejich mezích zpřesňovat a případně blíže specifikovat.

Probační úředník je povinen průběžně ve stanovených termínech prostřednictvím zprávy o výkonu dohledu informovat orgán, který rozhodl o nahrazení vazby dohledem, o plnění povinností obviněným. V případě neplnění podmínek dohledu nebo neplnění uložených povinností probační úředník bezodkladně informuje příslušný rozhodující

---

¹⁷⁸ VANTUCH, P., op. cit. 174, str. 59.

¹⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR z 30. října 1992, sp. zn. 6 To 48/92.

orgán i mimo stanovený termín k podání zprávy.¹⁸⁰ Trvají-li i nadále důvody vazby, může soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce rozhodnout o vzetí obviněného do vazby.

5.5. Uložení předběžného opatření

Zákonem č. 45/2013 Sb. byla do trestního řádu vložena ustanovení § 88b až § 88o, která zakotvila nový institut předběžných opatření, jehož účelem je ochrana života, svobody, lidské důstojnosti obětí trestných činů, ochrana osob jim blízkých a konečně také ochrana společnosti jako celku.

Tato nová úprava umožňuje uložit obviněnému předběžné opatření mimo jiné v souvislosti s náhradou vazby. Předběžná opatření se však nemusí vázat jen na nahrazení vazby jiným opatřením, ale mohou být též ukládána i zcela samostatně a nezávisle na vazbě.

Dle § 73 odst. 1 písm. d) trestní řádu může orgán rozhodující o vazbě ponechat obviněného na svobodě nebo ho propustit na svobodu, je-li dán důvod vazby uvedený § 67 písm. a) nebo c), jestliže zároveň rozhodne o uložení některého z předběžných opatření.

Taxativní výčet předběžných opatření, které lze obviněnému uložit, uvádí ustanovení § 88c trestního řádu.

Předběžné opatření lze uložit stejně jako v případě vazby pouze obviněnému, a to tehdy, vyplývá-li z jednání obviněného nebo z dalších konkrétních skutečností důvodná obava, že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil. Současně musí dosud zjištěné skutečnosti nasvědčovat tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán a má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného a na povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu předběžného opatření dosáhnout jiným opatřením. Zároveň je nutné, aby uložení předběžného opatření vyžadovala ochrana oprávněných zájmů

---

¹⁸⁰ PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický postup Probační a mediační služby ČR v oblasti nahrazení vazby dohledem probačního úředníka*. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>.

poškozeného, který je fyzickou osobou, zejména jeho života, zdraví, svobody nebo lidské důstojnosti, nebo zájmů osob mu blízkých, nebo ochrana zájmů společnosti.

Zákonodárce nepřistoupil ke stanovení nejvyšší přípustné doby trvání předběžných opatření jako je tomu u vazby v § 72a trestního řádu. V ustanovení § 88n je pouze stanoveno, že předběžné opatření dle § 88n trvá tak dlouho, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí. J. Jelínek takovou úpravu nepovažuje za správnou i s ohledem na poznatky o laxním přístupu při aplikaci ustanovení trestního řádu omezujících osobní svobodu obviněného.¹⁸¹

V případě, že by obviněný neplnil podmínky, které mu byly předběžným opatřením uloženy, může příslušný orgán dle § 88o rozhodnout o (i.) uložení pořádkové pokuty podle § 66, (ii.) uložení jiného druhu předběžného opatření, nebo (iii.) vzetí obviněného do vazby.

5.6. Peněžitá záruka

Ustanovení § 73a odst. 1 dále umožňuje vazbu nahradit peněžitou zárukou (tzv. kaucí). Co se důvodů vazby týče, možnost užití peněžitě záruky přichází v úvahu v podstatě ve stejném rozsahu jako záruka, slib nebo předběžné opatření dle § 73. U důvodů vazby předstižné dle § 67 písm. c) je však peněžitá záruka vyloučena pro taxativně vyjmenované nejzávažnější trestné činy.¹⁸²

Složit peněžitou zárukou může buď obviněný sám, nebo s jeho souhlasem ji může složit i jiná osoba. Takovou osobu je třeba před přijetím peněžitě záruky seznámit s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby.

Rozhodování o peněžitě záruce probíhá ve dvou fázích. Nejprve orgán rozhodující o vazbě na návrh obviněného, popř. jiné osoby nabízející složení peněžitě záruky za obviněného, rozhodne o přípustnosti peněžitě záruky, včetně určení její výše a způsobu jejího složení. Pokud nerozhodne, že vzhledem k okolnostem případu nebo závažnosti skutečností odůvodňujících vazbu nabídku peněžitě záruky nepřijímá, rozhodne o ponechání obviněného na svobodě, nebo o jeho propuštění na svobodu, a to za současného složení peněžitě záruky, jejíž výše a způsob složení byla určena předchozím rozhodnutím.

---

¹⁸¹ JELÍNEK, J., op. cit. 28, str. 30.

¹⁸² ŠÁMAL, P. a kolektiv, op. cit. 57, str. 885.

Výši peněžité záruky je třeba určit s ohledem na osobní a majetkové poměry obviněného nebo toho, kdo za něho složení peněžité záruky nabízí, s ohledem na závažnost trestného činu, pro který je obviněný stíhán dle kritérií uvedených v § 39 odst. 2 trestního zákoníku, a také s ohledem na závažnost důvodů vazby (tj. nakolik hrozí, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat anebo bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo jímž hrozil). Minimální výše kauce je zákonem stanovena na 10 000 Kč. Maximální výši zákonodárce nestanovil.¹⁸³

V případě, že pominou důvody, které vedly k přijetí peněžité záruky, nebo došlo-li ke změně okolností rozhodných pro určení její výše, rozhodne soud (v přípravném řízení státní zástupce) o jejím zrušení nebo o změně její výše, a to i bez návrhu. Pokud bude rozhodnuto o zrušení tohoto nahrazujícího opatření, musí být složená kauce vrácena osobě, která ji složila. Vrátit peněžitou záruku je nutné také v případě, že po jejím složení a přijetí bude rozhodnuto o vzetí obviněného do vazby pro koluzní důvod vazby dle § 67 písm. b).

Peněžitá záruka má sankční povahu, neboť pokud se obviněný dopustí některého z jednání uvedeného v § 73a odst. 4, rozhodne soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že peněžitá záruka připadá státu.

Trestní řád zároveň ukládá povinnost soudu (soudci), který rozhodl o zrušení peněžité záruky nebo o jejím případnutí státu, zároveň přezkoumat, zda v daném konkrétním případě nejsou dány důvody pro rozhodnutí o vzetí do vazby.

Kriticky je třeba nahlížet na využívání tohoto institutu v praxi, neboť k nahrazení vazby peněžitou zárukou dochází v naprosté většině případů u obviněných, kteří jsou již ve vazbě a v důsledku přijetí kauce jsou propuštěni na svobodu. Jen zcela výjimečně však toto opatření slouží k tomu, aby soudce rozhodující v přípravném řízení o vazbě ponechal obviněného na svobodě.¹⁸⁴

---

¹⁸³ Tamtéž, str. 888.

¹⁸⁴ VANTUCH, P. Nahrazení vazby peněžitou zárukou. *Právní rádce*, 2003, č. 9, str. 56.

5.7. Zákaz vycestování do zahraničí

Jak již bylo zmíněno výše, trestní řád umožňuje uložit obviněnému v souvislosti s rozhodnutím o náhradě vazby některým z opatření dle § 73 a § 73a současně i omezení spočívající v zákazu vycestování do zahraničí.

V takovém případě orgán rozhodující o vazbě vyzve obviněného nebo toho, kdo má cestovní doklad obviněného u sebe, aby mu cestovní doklad ve stanovené lhůtě vydal. Pokud tak osoba neučiní, bude ji cestovní doklad odejmut, přičemž na postup při odnětí se přiměřeně užití § 79 o odnětí věci. Opis usnesení o uložení omezení spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí zašle orgán rozhodující o vazbě orgánu příslušnému k vydání cestovního dokladu.

Obviněný, kterému bylo v souvislosti s nahrazením vazby uloženo toto omezení, má právo kdykoliv žádat o jeho zrušení. O žádosti obviněného rozhoduje bez zbytečného odkladu soud a v přípravném řízení státní zástupce. Byla-li žádost zamítnuta, může ji obviněný, neuvede-li nové důkazy, opakovat až po uplynutí tří měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí. Proti rozhodnutí je přípustná stížnost, která nemá odkladný účinek.

Závěrem shrňme, že zákaz vycestování do zahraničí je možné uložit nejen jako doplněk opatření nahrazujících vazbu ve smyslu § 73 a § 73a trestního řádu, ale i jako samostatný institut ve smyslu § 77a trestního řádu či předběžné opatření ve smyslu § 88h trestního řádu.

6. SPECIFIKA VAZBY V ŘÍZENÍ PROTI MLADISTVÝM

Trestní řád v § 291 stanoví, že řízení v trestních věcech mladistvých upravuje zvláštní zákon. Tímto zvláštním zákonem je zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, který nabyt účinnosti dne 1. 1. 2004. Pokud tento nestanoví jinak, postupuje se podle trestního řádu. To samozřejmě platí i ohledně institutu vazby, kdy se použije obecná úprava trestního řádu s výjimkou případů, kdy zák. mládeže upravuje danou problematiku odlišně. Zvláštní úprava vazby a zadržení mladistvého je obsažena v ustanovení § 46 až § 51 zák. mládeže.

K užití institutu vazby v řízení proti mladistvým by mělo být přistoupeno jen ve zcela výjimečných případech, ve kterých není možné účelu vazby dosáhnout jinak. Výjimečnost užití vazby jako zajišťovacího institutu odůvodňují negativní důsledky, které na mladistvého obviněného vazba může mít. Vazba izoluje mladistvého od jeho rodinného a sociálního prostředí, má závažné sociální a psychologické důsledky, přičemž nelze také přehlédnout to, že může sloužit jako prostředek nátlaku na mladistvého, aby se dosáhlo jeho doznání.¹⁸⁵ Mladistvý je osobou, jejíž tělesný i duševní vývoj není zdaleka ukončen. Z toho důvodu mohou negativní vlivy vazby zanechat u mladistvých výraznější a trvalejší následky, než je tomu u obviněných dospělých.¹⁸⁶ Navíc vazba nemá, jako tomu je v případě trestu odnětí svobody, primárně výchovný účinek, a proto její působení na mladistvého musí být omezeno jen na případy nezbytně nutné.¹⁸⁷

6.1. Nahrazení vazby mladistvého jinými prostředky

Zák. mládeže předpokládá široké využívání náhradních zajišťovacích opatření na místo vazby. Vazba jako mimořádný zajišťovací prostředek má být užitá tedy jedině tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout jinak. Dle P. Šámala lze prostředky, jimiž lze dosáhnout účelu vazby, rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří procesní prostředky nahrazující vazbu, zejména (i.) záruka zájmového sdružení občanů nebo i jednotlivé důvěryhodné osoby schopné příznivě ovlivňovat chování mladistvého dle § 73 odst. 1 písm. a) trestního řádu, (ii.) písemný slib mladistvého dle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu, (iii.) dohled probačního úředníka dle § 73 odst. 1 písm. c), (iv.) přijetí peněžité záruky dle § 73a odst. 1, 2 trestního řádu, nebo (v.) umístění v péči důvěryhodné osoby dle § 50 zák. mládeže. Ačkoliv to ustanovení § 49 zák. mládeže výslovně neuvádí, užijí se v řízení ve věcech mladistvých dle mého názoru z povahy věci i ustanovení trestního řádu o předběžných opatřeních a institutu zákazu vycestování do zahraničí. Druhou skupinu představují neprocesní prostředky nahrazující vazbu, obzvláště (i.) umístění ve výchovném zařízení, a to s využitím možnosti svěřením do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou

¹⁸⁵ REPÍK, B., op. cit. 46, str. 228.

¹⁸⁶ MANDÁK, V., op. cit. 77, str. 201.

¹⁸⁷ ŠÁMAL, P. K rozhodování o vazbě a k trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2, str. 33.

pomoc¹⁸⁸ nebo soudního rozhodnutí o uložení ústavní výchovy¹⁸⁹, a (ii.) použití tzv. včasné pomoci probačního úředníka¹⁹⁰. Shora uvedené procesní i neprocesní prostředky nahrazující vazbu je možné navzájem kombinovat.¹⁹¹

Možnost užití zajišťovacích opatření jsou orgány činné v trestním řízení povinny zkoumat v každém stadiu řízení z úřední povinnosti. Z toho důvodu je nutno každé rozhodnutí o vazbě mladistvého vždy zvažovat především s ohledem na okolnost, zda nepřichází v úvahu jiná forma zajištění mladistvého, a tyto úvahy musí být obsaženy v odůvodnění každého rozhodnutí o vazbě.¹⁹²

6.1.1. Umístění v péči důvěryhodné osoby

Zák. mládeže vedle odkazu na instituty nahrazující vazbu upravené v trestním řádu též samostatně upravuje v § 50 zák. mládeže specifické opatření umožňující nahrazení vazby jen u mladistvého. Tímto specifickým opatřením je *umístění v péči důvěryhodné osoby*.

Shora uvedené opatření je třeba odlišovat od nahrazení vazby *zárukou důvěryhodné osoby* dle § 73 odst. 1 písm. a). V případě záruky důvěryhodné osoby nejde o péči, tedy o soustavnou starost o mladistvého, nýbrž jen o jednorázový akt poskytnutí takové záruky bez aktivního zapojení mladistvého do takového opatření.¹⁹³

Podmínkou pro náhradu vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby je existence důvěryhodné osoby, která je ochotná a schopná ujmout se péče o mladistvého a dohlížet nad ním. Taková osoba se musí zavázat, že bude o obviněného pečovat a převezme odpovědnost za to, že se mladistvý na předvolání dostaví k orgánu činnému podle zák. mládeže a splní další podmínky, které určí rozhodující orgán.

---

¹⁸⁸ Ustanovení § 42 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

¹⁸⁹ Ustanovení § 971 až 975 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

¹⁹⁰ Probační úředník má obviněnému mladistvému poskytnout odbornou pomoc a pokusit se i o změnu jeho životních postojů a chování tak, aby si mladistvý uvědomil svoji osobní odpovědnost za spáchané provinění a přijal důsledky z toho pro něho plynoucí. Včasnou pomoc probačního úředníka je třeba odlišovat od trestně-procesního institutu dohledu probačního úředníka. (ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 430)

¹⁹¹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, str. 426.

¹⁹² ŠÁMAL, P., op. cit. 187, str. 34.

¹⁹³ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M., op. cit. 191, str. 466.

Péče důvěryhodné osoby je zaměřena na účel náhrady vazby. Smyslem této péče je tedy zajistit, aby se mladistvý nedopustil dalšího provinění, popř. nemařil objasňování skutečností významných pro trestní stíhání, a zejména aby se dostavil na předvolání k orgánu činnému podle zák. mládeže a plnil uložené podmínky. Svěřením mladistvého do péče důvěryhodné osoby se tedy nemíní odnětí mladistvého z jeho rodiny a jeho přemístění do výchovné péče jiné osoby.¹⁹⁴

Důvěryhodnou osobou může být svéprávná osoba, která splňuje podmínky důvěryhodnosti (např. vychovatel v internátu, vedoucí zaměstnanec, příbuzný apod.) a je schopná příznivě ovlivňovat chování mladistvého a způsobila o mladistvého pečovat. Podmínky pro nahrazení vazby tímto opatřením nebudou zpravidla splněny u nabídky rodičů mladistvého, pokud měli s jeho výchovou závažné problémy, které mimo jiné vyústily i ve spáchání trestné činnosti.¹⁹⁵

Uložení tohoto nahrazujícího opatření je podmíněno souhlasem mladistvého s tím, že bude svěřen do péče dané konkrétní osoby. Dále se musí mladistvý zavázat, že se bude chovat podle dohodnutých podmínek a splní i další podmínky stanovené rozhodujícím orgánem.

V případě, že důvěryhodná osoba nebo mladistvý obviněný nebudou respektovat závazky podle § 50 odst. 1, zproští je orgán rozhodující o vazbě závazků, které přijali a současně určí jinou důvěryhodnou osobu za podmínek dle § 50 odst. 1, nebo přijme jiné opatření nahrazující vazbu. Pokud by takový postup nepřicházel v úvahu, rozhodne soud o vazbě mladistvého, nebo vydá příkaz k zatčení, pokud nelze mladistvého předvolat, předvést nebo zadržet a zajistit tak jeho přítomnost.

Závěrem je třeba zmínit, že umístění v péči důvěryhodné osoby je jediným institutem, kterým lze nahradit i vazbu koluzní dle § 67 písm. b) trestního řádu. Možnost náhrady i u koluzní vazby plyne z povahy tohoto nahrazujícího institutu, který je založen na charakteru péče o mladistvého, jenž je z hlediska Úmluvy o právech dítěte stále dítětem, které je v období dospívání a na které je proto možno náležitě působit ve směru jeho dalšího zejména mravního a sociálního vývoje. Důvěryhodná osoba by měla zajistit, aby mladistvý nemařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání.¹⁹⁶

---

¹⁹⁴ Tamtéž, str. 467.

¹⁹⁵ Tamtéž, str. 466-468.

¹⁹⁶ Tamtéž, str. 466.

6.2. Vyrozumění o vzetí mladistvého do vazby

Ustanovení § 46 odst. 2 zák. mládeže doplňuje a rozšiřuje u mladistvých obecné ustanovení § 70 trestního řádu. Oproti obecné úpravě se rozšiřuje okruh osob, které musí být vyrozuměny bez zbytečného odkladu o zadržení, zatčení nebo vzetí mladistvého do vazby. Vyrozuměn musí být zákonný zástupce, jeho zaměstnavatel, příslušné středisko Probační a mediační služby a příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Jde-li o mladistvého, kterému byla uložena ochranná výchova, je nutné vyrozumět rovněž výchovné zařízení, ve kterém ochrannou výchovu vykonává. Na rozdíl od obecné úpravy je třeba všechny tyto osoby vyrozumět i tehdy, když si to mladistvý nepřeje. Povinnost vyrozumět shora uvedený okruh osob má ten orgán, který mladistvého zadržel, zatkl nebo rozhodl o jeho vzetí do vazby.

6.3. Trvání vazby ve věcech mladistvých

Dle důvodové zprávy k zák. mládeže by doba omezení osobní svobody mladistvého měla být vzhledem k hrozícím negativním dopadům na další vývoj jeho osobnosti co nejvíce zkrácena. Z toho důvody je nejvyšší přípustná doba trvání vazby podstatně kratší, než jak tomu je v případě vazby dospělého obviněného.¹⁹⁷

Základní doba trvání vazby v řízení ve věcech mladistvých nesmí dle § 47 zák. mládeže přesáhnout 2 měsíce, resp. 6 měsíců u zvlášť závažného provinění. Tuto základní dobu trvání vazby je po jejím uplynutí možno ve výjimečných případech prodloužit o další 2 měsíce, resp. o dalších 6 měsíců v řízení o zvlášť závažném provinění, a to za podmínky, že nebylo možné pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů trestní stíhání ve stanovené lhůtě skončit a propuštěním mladistvého na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. K výše nastíněnému prodloužení může dojít nejvýše dvakrát, a to jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež. Vazba mladistvého může tedy trvat nejdéle 6 měsíců, resp. 18 měsíců pokud je mladistvý stíhán pro zvlášť závažné provinění.

---

¹⁹⁷ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. (sněmovní tisk 210), 4. volební období (2002-2006). Zvláštní část, k § 47 až 52.* [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=210&CT1=0>

Zák. mládeže na rozdíl od trestního řádu (§ 72a odst. 3) neobsahuje zvláštní úpravu trvání koluzní vazby dle § 67 písm. b). V této souvislosti se nabízí otázka, zda se v řízení proti mladistvému, u něhož je naplněn důvod vazby koluzní, uplatní ustanovení § 72a odst. 3, které stanoví, že koluzní vazba může trvat nejdéle tři měsíce, nebo zda se bude striktně aplikovat přednost ustanovení § 47 odst. 1 zák. mládeže. Pokud bychom se přiklonili k druhé variantě, tedy striktní přednosti ustanovení zák. mládeže, trvala by vazba mladistvého v případě zvlášť závažného provinění šest měsíců namísto třech jako u dospělých obviněných. Právní úpravu trestního řádu a zák. mládeže je třeba vykládat ve vzájemném souladu, a proto i v případě zvlášť závažného provinění platí maximální doba koluzní vazby 3 měsíce. Naopak v případě, že nepůjde o velmi závažné provinění a nebude rozhodnuto o prodloužení vazby, nesmí koluzní vazba mladistvého překročit limit pro trvání vazby stanovený v § 47 odst. 1 zák. mládeže – tedy 2 měsíce.¹⁹⁸

Odlišnosti oproti úpravě obsažené v trestním řád lze však najít nejen v omezení délky trvání vazby, ale také v úpravě rozhodování o dalším trvání vazby.

Dle ustanovení § 47 odst. 2 zák. mládeže rozhoduje o prodloužení lhůty vazby v přípravném řízení soudce okresního soudu pro mládež, a to na základě návrhu státního zástupce. Návrh na prodloužení lhůty je státní zástupce povinen doručit soudu nejpozději 15 dnů před skončením lhůty. Stejně je povinen postupovat i v případě, že v době kratší než 15 dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu. V řízení před soudem o prodloužení vazby rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízeného soudu pro mládež, který je příslušný věc projednat nebo který věc již projednal. Návrh na prodloužení lhůty vazby v řízení před soudem nečiní státní zástupce, ale předseda senátu. Lhůta 15 dnů pro doručení návrhu je v obou stádiích řízení propadná. Pokud by tedy nebyla dodržena, je nutné mladistvého propustit nejpozději den po uplynutí lhůty, na niž bylo trvání vazby omezeno.

Zák. mládeže dále oproti trestnímu řádu umožňuje po propuštění mladistvého z vazby nařídít nad mladistvým dohled probačního úředníka, a to až do skončení trestního stíhání. Důvodem pro tuto úpravu jsou velmi krátké lhůty trvání vazby

---

¹⁹⁸ HULMÁKOVÁ, J. Vazba v řízení ve věcech mládeže deset let od účinnosti ZSM. *Státní zastupitelství*, 2013, č. 3, str. 26.

a zároveň potřeba zajistit přítomnost mladistvého u úkonů řízení v trestních věcech mladistvých.¹⁹⁹

7. VYBRANÉ AKTUÁLNÍ OTÁZKY INSTITUTU VAZBY

Vazba je nepochybně jedním z nejdiskutovanějších institutů trestního procesu vůbec. Jen těžko bychom v trestním řádu hledali institut, kterému by masmédiá věnovala takovou pozornost jako právě vazbě. V poslední době je vazba diskutována nejen autoritami z oblasti právní doktríny, ale také mezi laickou veřejností, což je způsobeno mimo jiné širokou medializací trestních kauz některých trestně stíhaných veřejných činitelů.

V této kapitole se pokusím stručně pojednat o vybraných aktuálních otázkách, které institut vazby v současné době provází. Pozornost bude věnována poměrně kontroverznímu tématu – délce trvání vazby a změnám právní úpravy výkonu vazby. Opomenuta nebude ani v souvislosti s rekodifikací trestního řádu znovuotevřená otázka možnosti užití elektronického monitoringu i pro účely nahrazení vazby.

7.1. Otázka přiměřenosti délky trvání vazby

Kritika délky trvání vazby zaznívala v médiích v poslední době zejména v souvislosti s trestní kauzou Davida Ratha.²⁰⁰ Kritici nejvyšší přípustné doby trvání vazby v českém trestním řízení argumentují především podstatně kratším trváním vazby v některých jiných státech Evropské unie. Například dle německé právní úpravy vazba v zásadě nesmí překročit dobu trvání 6 měsíců.²⁰¹ Nad tento limit je možné ji prodloužit pouze v zákonem stanovených případech, přičemž např. vazba útěková nesmí trvat déle než jeden rok.²⁰²

K této otázce se vyjádřila vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová. Ta délku vazby považuje za přiměřenou tomu, že v českém trestním řízení jsou maximálně

---

¹⁹⁹ ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M., op. cit. 191, str. 447.

²⁰⁰ David Rath je v současné době trestně stíhán pro podezření ze spáchání pokračujícího zločinu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 4 písm. b) trestního zákoníku. Do vazby byl vzat dne 16. 5. 2012, neboť byla v jeho případě shledána existence vazebních důvodů dle § 67 písm. a), b). Po necelých 18 měsících byl dne 11. 11. 2013 propuštěn z vazby na svobodu za současného uložení opatření nahrazujících vazbu dle § 73 trestního řádu.

²⁰¹ § 121 Strafprozeßordnung (StPO).

²⁰² § 122a Strafprozeßordnung (StPO).

garantována práva obhajoby, což ve svém důsledku prodlužuje trvání vazby.²⁰³ Trestní proces v České republice je dle jejího názoru vysoce formální, a právě proto jsou s těmito formalismy spojeny lhůty adekvátní takovému řízení. Dále doplnila, že v případě zahraniční právní úpravy je třeba posuzovat institut trvání vazby v celém kontextu daného trestního řízení, přičemž upozornila na skutečnost, že například zmiňovaná německá právní úprava neposkytuje vazebně stíhanému obviněnému tak široká práva jako úprava česká, a z toho důvodu může tedy řízení probíhat daleko rychleji.²⁰⁴

Prozatím není jasné, jak bude problematiku nejvyšší přípustné doby trvání vazby upravovat nový trestní řád. Z východisek a principů nového trestního řádu, které v listopadu 2014 schválila Komise pro nový trestní řád, plyne, že délka vazby se bude i nadále odvíjet od závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán, přičemž bude zvaženo další snížení limitů maximálního trvání celkové doby vazby.²⁰⁵

Jelikož hlavním cílem nového trestního řádu je „zrychlit trestní řízení ve všech jeho stadiích tak, aby bylo zajištěno provedení řízení až do vynesení konečného rozhodnutí v co nejkratší době“²⁰⁶, je dle mého názoru žádoucí, aby bylo toto zrychlení promítnuto prostřednictvím snížení limitů i do nové právní úpravy nejvyšší přípustné doby trvání vazby.

7.2. Aktuální podmínky výkonu vazby

Základní právní rámec výkonu vazby je upraven v zákoně o výkonu vazby.²⁰⁷ Dále režim výkonu vazby upravuje řád výkonu vazby,²⁰⁸ interní předpisy jednotlivých orgánů činných v trestním řízení a vnitřní řád věznice, ve které je vazba vykonávána.

Na nedostatky zák. o výkonu vazby opakovaně upozorňoval zejména Veřejný ochránce práv,²⁰⁹ Výbor pro zabránění mučení, Český helsinský výbor, ale i státní zástupci vykonávající dozor nad výkonem vazby.²¹⁰

---

²⁰³ ČESKÁ TELEVIZE. *Rozhovor s vrchní státní zástupkyní Lenkou Bradáčovou ze dne 3. 9. 2013.* [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/240620-delka-vazby-je-podle-bradacove-primerena-vyvazuji-ji-prava-obvinenych/>.

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Rekodifikace trestního práva procesního.* [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>.

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby.

²⁰⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby.

Český helsinský výbor, který se věnuje od svého založení v roce 1988 problematice dodržování lidských práv mimo jiné v oblasti vězeňství, uskutečnil na konci roku 2012 se souhlasem Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR monitorovací návštěvy v šesti vazebních věznicích a vyhotovil zprávu, která se zaměřila na zjištění aktuálního stavu a podmínek výkonu vazby. Mezi zkoumané oblasti patřilo špatné zacházení s obviněnými, umístování obviněných, materiální a sociální podmínky, zdravotní péče, kontakt s vnějším světem, informovanost obviněných o jejich právech, vnitřní řády věznic a některé další otázky. Právní úpravě výkonu vazby bylo vytýkáno především to, že vazebně stíhaní obvinění, tedy osoby, o jejichž vině nebylo dosud pravomocně rozhodnuto, ve výkonu vazby podléhají fakticky přísnějšímu režimu než odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody.²¹¹ Dle slov bývalé předsedkyně Českého helsinského výboru a současné veřejné ochránkyně práv Anny Šabatové je třeba konstatovat, že situace v českých vazebních věznicích je prostým srovnáním o několik řádů horší než např. ve vazebních věznicích v Německu, Rakousku či Švýcarsku. Hlavní nedostatky oproti zahraničí spatřuje např. ve velikosti cel, nedůstojných vycházkových prostorech anebo nízkém počtu volnočasových aktivit, jimž se mohou obvinění věnovat mimo celu.²¹²

Vláda si byla vědoma nutnosti revize právní úpravy výkonu vazby a vypracovala v roce 2013 návrh novely zák. o výkonu vazby. Předmětná novela č. 276/2013 Sb. nabyla účinnosti 1. 1. 2014. Níže budou předestřeny hlavní změny, které více či méně mají vliv na pobyt obviněných v českých vazebních věznicích.

Novelizovaná právní úprava by měla přispět ke zlepšení informovanosti obviněných o jejich právech a povinnostech, a to díky zakotvení nové povinnosti Vězeňské služby předat obviněnému při nástupu do vazby písemné vyhotovení seznámení se s právy

---

²⁰⁹ Srov. VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. *Nevyhovující podmínky ve vazebních věznicích vedou k nerespektování práv obviněných.* [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/nevuhovujici-podminky-ve-vazebnich-veznicich-vedou-k-nerespektovani-prav-obvinenych/>.

²¹⁰ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o výkonu vazby č. 276/2013 Sb. (sněmovní tisk 928), 6. volební období (2010-2013).* Obecná část. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=928&CT1=0>.

²¹¹ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Zpráva ČHV z monitorovacích návštěv vazebních věznic.* [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/zprava-chv-z-monitorovacich-navstev-vazebnich-veznic/>.

²¹² ČESKÁ TELEVIZE. *Rozhovor s veřejnou ochránkyní práv Annou Šabatovou ze dne 14. 5. 2013.* [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/227086-kauza-rath-penize-v-krabici-od-vina-uz-lezi-rok/>.

a povinnostmi (§ 5 odst. 2 zák. o výkonu vazby). Povinnost písemného vyhotovení poučení je dozajista krokem správným směrem, neboť z monitorovacích návštěv Českého helsinského výboru vyplynulo, že míra informovanosti obviněných je v jednotlivých věznicích rozdílná, přičemž v některých z nich je na velmi nízké úrovni. Je nepochybně žádoucí, aby při seznamování obviněného s jeho právy a povinnostmi bylo přihlédnuto k jeho intelektu tak, aby poskytovaným informacím skutečně porozuměl.²¹³

Dále bylo novelizováno ustanovení § 7 zák. o výkonu vazby, které nově zmírňuje obligatorní oddělené umístování určitých kategorií obviněných. V praxi často docházelo k situacím, kdy někteří obvinění byli umístěni na cele samostatně, aniž by o takovou izolaci měli zájem. Dle Českého helsinského výboru může obviněný umístění na cele samostatně bez žádosti či souhlasu oprávněně vnímat jako samovazbu, která v podmínkách výkonu vazby představuje nejpřísnější kázeňský trest. Novela také upřednostnila v ustanovení § 8 odst. 1 zák. o výkonu vazby umístění obviněných do oddělení vazby se zmírněným režimem, pokud tím nebude ohrožen účel vazby a nebrání-li tomu jiné okolnosti.²¹⁴

Novelou byla dále provedena změna v přístupu obviněných k telefonu. Do přijetí novely měl obviněný, za předpokladu, že se nenachází v koluzní vazbě, možnost použít telefon ke kontaktu s osobou blízkou pouze v odůvodněných případech. Novela přistoupila k úpravě opačné, jelikož v ustanovení § 13a zakotvila, že obviněnému, u něhož není dán koluzní důvod vazby, se *zpravidla* umožní použití telefonu ke kontaktu s osobou blízkou. Zákonodárce zde ponechal jistý prostor pro uvážení vězeňské služby. K omezení tohoto práva obviněného by však mělo docházet jen ze závažných bezpečnostních důvodů.²¹⁵ Dále novela výslovně zakotvila právo obviněného na použití telefonu ke kontaktu se svým obhájcem nebo advokátem.²¹⁶

K zrovnoprávnění obviněných ve výkonu vazby s odsouzenými také vede nová úprava návštěv. Po vzoru právní úpravy obsažené v zákoně č. 169/1990 Sb., o výkonu

---

²¹³ ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Komentář ke změnám výkonu vazby a trestu odnětí svobody*. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z <http://www.helcom.cz/cs/senat-schvalil-navrh-zakona-o-vykonu-vazby-cesky-helsinsky-vybor-k-nemu-ma-opakovane-pripominky/>.

²¹⁴ Tamtéž.

²¹⁵ Tamtéž.

²¹⁶ K úpravě telefonního styku advokáta s vazebně stíhaným obviněným srov. MANDÁK, V. Telefonní styk advokáta s obviněným ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 6, str. 53 – 55.

trestu odnětí svobody může v odůvodněných případech ředitel věznice umožnit obviněnému uskutečnění návštěvy bez sluchové a zrakové kontroly (§ 14 odst. 4 zák. o výkonu vazby).

Částečně bylo zrovnoprávněno rovněž postavení obviněných v oblasti ochrany jejich práv a oprávněných zájmů. Stejně jako tomu je u odsouzených, i v případě obviněných je nově ředitel věznice povinen určit okruh zaměstnanců Vězeňské služby pověřených k přebírání a odesílání stížností a žádostí obviněných. Dále je výslovně zakotveno právo obviněného na rozmluvu se státním zástupcem, soudcem nebo orgánem, který provádí kontrolu věznice.

Závěrem je třeba upozornit, že i po shora nastíněné novele podmínky výkonu vazby zcela neodpovídají evropským standardům vymezeným v Evropských vězeňských pravidlech. Je proto žádoucí, aby vláda resp. zákonodárce i nadále přibližoval podmínky výkonu vazby, a potažmo i trestu odnětí svobody, podmínkám běžným v západních zemích Evropské unie.

7.3. Elektronický monitoring jako forma nahrazení vazby

Poprvé se institut elektronického monitoringu objevil v našem právním řádu v souvislosti se zavedením nového trestu domácího vězení.²¹⁷ Zatímco v České republice je systém elektronického sledování využíván výhradně pro účely výkonu tohoto trestu, v některých evropských zemích slouží tento institut též jako opatření nahrazující vazbu (např. v Anglii a Walesu, Skotsku či Portugalsku).

Zavedení elektronického sledování jako nového institutu nahrazujícího vazbu předpokládal již věcný záměr nového trestního řádu z roku 2008. Komise pro nový trestní řád v souvislosti s přípravou nového trestněprocesního kodexu schválila v listopadu 2014 základní Východiska a principy nového trestního řádu, které navázaly nejen v této oblasti na věcný záměr z roku 2008. Rekodifikační komise stanovila, že budou přepracovány možnosti náhrady vazby, a to včetně zavedení elektronického monitorovacího sledování.²¹⁸

---

²¹⁷ Trest domácího vězení je alternativním trestem, který byl s účinností od 1. 1. 2010 zaveden novým trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb. do ustanovení § 60.

²¹⁸ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Rekodifikace trestního práva procesního*. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>.

Z povahy věci je zřejmé, že elektronické sledování nebude možno užít v případě vazby koluzní, kde existuje důvodná obava, že obviněný bude působit na dosud nevyšlechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Užitím elektronického sledování jako institutu nahrazujícího vazbu by v těchto případech nebylo dosaženo účelu vazby. Naopak elektronické sledování by mohlo být vhodným opatřením nahrazující vazbu útekovou, kde existuje obava, že se bude obviněný skrývat nebo uprchnout. Významnou roli by tento institut mohl plnit i v případě vazby předstížné, neboť vědomí elektronického sledování by jistým způsobem působilo na obviněného, což by mohlo vést ke snížení rizika páčání další trestné činnosti.

Prozatím není známo, zda bude institut elektronického sledování užít jako samostatné opatření nahrazující vazbu, nebo jako kontrolní prvek v případě nahrazení vazby některým dalším alternativním opatřením.

K možnosti využití elektronického sledování při nahrazení vazby se ve výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci vyjádřili zástupci z řad soudců, státních zástupců a probačních úředníků.²¹⁹ Jako pozitivum elektronického monitoringu respondenti označili především průběžnou kontrolu, kterou tento institut na rozdíl od jiných nahrazujících opatření umožňuje. Dotazovaní se též vyslovili pro to, aby obžalovaný, jenž byl pravomocně uznán vinným, hradil náklady vzniklé využitím elektronického sledování při nahrazení vazby.²²⁰

---

²¹⁹ ZEMAN, P. a kol., op. cit. 169, str. 33 – 99.

²²⁰ Tamtéž.

ZÁVĚR

Úkolem orgánů činných v přípravném řízení je odhalit pachatele skutku, který naplňuje všechny znaky trestného činu, tento skutek vyšetřit a pachatele postavit před nestranný a nezávislý soud, který rozhodne o jeho vině, nebo nevině. Aby takto vymezený úkol mohl být řádně splněn, je třeba v řadě případů zajistit přítomnost některých osob, přičemž stěžejní pro dosažení účelu trestního řízení je osobní přítomnost obviněného. Trestní řád zná řadu procesních úkonů, jimiž lze osobu obviněnou zajistit pro potřeby trestního řízení.

Nejzazším zajišťovacím prostředkem je vazba, která však představuje výrazný zásah do jednoho ze základních lidských práv obviněného, a to do práva na osobní svobodu. Z tohoto důvodu je třeba vazbu chápat jako zajišťovací prostředek *ultima ratio*. Dle základní zásady trestního řízení, zásady přiměřenosti, jsou orgány činné v trestním řízení povinny postupovat s plným šetřením občanských práv zaručených Listinou a mezinárodními smlouvami. Proto je třeba, aby tento zajišťovací institut byl ze strany orgánů činných v trestním řízení aplikován jen tehdy, nelze-li účelu vazby dosáhnout mírnějšími zajišťovacími prostředky.

Cílem předkládané práce bylo podat souhrnný výklad o vybraných aspektech institutu vazby, jako jednoho z krajních a výjimečných zajišťovacích opatření.

V samotné práci jsem se zabývala pro lepší vhled do problematiky nejdříve vývojem institutu vazby v trestním řádu č. 141/1961 Sb., a to s důrazem na novely přijaté po roce 1989, a ústavními a mezinárodněprávními limity omezení osobní svobody obviněného. Stěžejní část práce se věnovala materiálnímu a formálnímu vazebnímu právu. S ohledem na zásadu subsidiárního užití vazby bylo nutné pojednat také o institutech nahrazujících vazbu. V kapitole o možnostech nahrazení vazby byl popsán nejen aktuální právní stav, ale rovněž byly uvedeny názory soudců, státních zástupců a probačních úředníků na užití těchto institutů v praxi. Samostatná kapitola byla taktéž věnována specifikům vazby v řízení proti mladistvým. V poslední kapitole jsem se pokusila vymezit vybrané aktuální otázky institutu vazby, jež byly v posledních letech hojně diskutovány nejen mezi odbornou teorií, ale taktéž širokou veřejností. Předestřena byla otázka přiměřenosti délky trvání vazby, podmínek pro výkon vazby a otázka užití elektronického sledování jako prostředku nahrazujícího vazbu *de lege ferenda*.

Při zpracování předkládané diplomové práce jsem dospěla k závěru, že trestní řád obsahuje komplexní a ústavně konformní právní úpravu institutu vazby, avšak především v oblasti rozhodování o vazbě by bylo možné právní úpravu zjednodušit tak, aby bylo odstraněno souběžné rozhodování z důvodu odlišného běhu lhůt.

Seznam použitých pramenů

1. Monografie, komentáře, učebnice

- CÍSAŘOVÁ, D., FENYK, J., GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008
- ČAPEK, J. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv. I. část – Úmluva*. 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2010
- JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013
- JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013
- JELÍNEK, J. a kolektiv. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014
- KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
- MANDÁK, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1975
- PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 2 díl. Práva a svobody*. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde, 2002
- REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. 1. vydání. Praha: Orac, s.r.o., 2002
- RŮŽIČKA, M., ZEZULOVÁ, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004
- ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
- ŠÁMAL, P. a kolektiv. *Trestní řád I, II, III: komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013
- ŠÁMAL, P., KRÁL, V., BAXA, J., PÚRY, F. *Trestní řád: doplňky ke komentáři*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999
- ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2013

- ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011
- VAN DIJK, P. et al. (eds.). *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*. 4th ed. Antwerpen-Oxford: Intersentia, 2006
- VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 3. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012

2. Časopisecké články

- DRAŠTÍK, A. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12
- HERCZEG, J. Habeas corpus v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. *Bulletin advokacie*, 2004, č. 4
- HRUŠKA, J., VOLECKÝ, P. Několik poznámek k aktuálním změnám trestního řádu. *Trestní právo*, 2012, č. 7-8
- HULMÁKOVÁ, J. Vazba v řízení ve věcech mládeže deset let od účinnosti ZSM. *Státní zastupitelství*, 2013, č. 3
- CHROMÝ, J., RŮŽIČKA, M., PŘEPECHALOVÁ, K. „Vazební“ novela trestního řádu a její dopad na činnost státních zástupců. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 1
- JELÍNEK, J. Předběžná opatření v trestním řízení. *Bulletin advokacie*, 2013, č. 5
- KRÁL, V. K některým ustanovením novely trestního řádu. *Socialistická zákonnost*, 1990, č. 9
- KRÁL, V. K nové právní úpravě vazebního řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12
- MANDÁK, V. Důvody vazby v čs. trestním řízení. Univerzita Karlova, *Acta Universitatis Carolinae-Iuridica*, 1971, č. 3
- MANDÁK, V. Předstižná vazba s přihlédnutím k novele trestního řádu z roku 1995. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 4

- MANDÁK, V. Telefonní styk advokáta s obviněným ve vazbě a ve výkonu trestu odnětí svobody. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 6
- MANDÁK, V. Vazba není trest. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 9
- MUSIL, J. Vazební lhůty po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 1
- ŠÁMAL, P. Ještě k problematice prodloužení vazby. *Trestní právo*, 2001, č. 6
- ŠÁMAL, P. K aktuálním otázkám rozhodnutí o trvání vazby. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 7
- ŠÁMAL, P. K rozhodování o vazbě po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. *Soudní rozhledy*, 2003, č. 4
- ŠÁMAL, P. K rozhodování o vazbě a k trvání vazby mladistvého podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. *Trestněprávní revue*, 2004, č. 2
- VANTUCH, P. Nahrazení vazby peněžitou zárukou. *Právní rádce*, 2003, č. 9
- VANTUCH, P. Nahrazení vazby zárukou a písemným slibem. *Právní rádce*, 2003, č. 8
- VANTUCH, P. Trvání vazby. *Právní rádce*, 2003, č. 7
- VICHEREK, R. Důvody vazby. *Trestní právo*, 2012, č. 9
- ZEMAN, P., BIEDERMANOVÁ, E., DIBLÍKOVÁ, S., HOLAS, J., VLACH, J. Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení: poznatky z výzkumu. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 5

3. Internetové zdroje

- ČESKÁ TELEVIZE. *Rozhovor s vrchní státní zástupkyní JUDr. Lenkou Bradáčovou, Ph.D. ze dne 3. 9. 2013.* [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/240620-delka-vazby-je-podle-bradacove-primerena-vyvazuji-ji-prava-obvinenych/>
- ČESKÁ TELEVIZE. *Rozhovor s veřejnou ochránkyní práv Mgr. Annou Šabatovou, Ph.D. ze dne 14. 5. 2013.* [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/227086-kauxa-rath-penize-v-krabici-od-vina-uz-lezi-rok/>
- ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Komentář ke změnám výkonu vazby a trestu odnětí svobody.* [cit. 2015-02-27]. Dostupné z <http://www.helcom.cz/cs/senat-schvalil->

[navrh-zakona-o-vykonu-vazby-cesky-helsinsky-vybor-k-nemu-ma-opakovane-pripominky/](#)

- ČESKÝ HELSINSKÝ VÝBOR. *Zpráva ČHV z monitorovacích návštěv vazebních věznic*. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/zprava-chv-z-monitorovacich-navstev-vazebnich-veznic/>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Rekodifikace trestního práva procesního*. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=4980&d=281460>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 265/2001 Sb. (sněmovní tisk 785), 3. volební období (1998-2002)*. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=3&T=785>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu zákona o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. (sněmovní tisk 210), 4. volební období (2002-2006)*. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=210&CT1=0>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o trestním řízení soudním č. 459/2011 Sb. (sněmovní tisk 335), 6. volební období (2010-2013)*. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/tisky.sqw?O=6&T=335>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Důvodová zpráva k návrhu novely zákona o výkonu vazby č. 276/2013 Sb. (sněmovní tisk 928), 6. volební období (2010-2013)*. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=928&CT1=0>
- PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Metodický postup Probační a mediační služby ČR v oblasti nahrazení vazby dohledem probačního úředníka*. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/probace-dohled-nad-podminene-odsouzenymi/>
- VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. *Nevyhovující podmínky ve vazebních věznicích vedou k nerespektování práv obviněných*. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2010/nevyhovujici-podminky-ve-vazebnich-veznicich-vedou-k-nerespektovani-prav-obvinenych/>

- VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické ročenky*. [cit. 2014-11-08]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/>
- VICHEREK, R. *Co je nové v trestním řádu od 1. 1. 2012 – II. část*. epravo.cz. [cit. 2014-11-16]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/co-je-noveho-v-trestnim-radu-od-112012-ii-cast-80505.html>
- ZEMAN, P. a kol. *Opatření nahrazující vazbu v trestním řízení*. Praha: ISKP, 2010. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/375.pdf>

Internetové zdroje byly ověřeny ke dni 1. 3. 2015.

Seznam zkratek

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
Pakt	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (vyhláška č. 120/1976 Sb.)
řád výkonu vazby	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby
trestní řád	Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, ve znění Protokolů č. 3, 5, 8 a 11 (Sdělení FMZV č. 209/1992 Sb.)
Úmluva o právech dítěte	Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ve znění pozdějších ústavních zákonů
zák. mládeže	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zák. o výkonu vazby	Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby

Abstrakt – Problematika institutu vazby

Diplomová práce podává ucelený výklad o vybraných otázkách vazby jako jednoho ze zajišťovacích prostředků trestního řádu, jehož účelem je zajistit osobu obviněnou pro účely probíhajícího trestního řízení a výkonu trestu. Po stručném úvodu práce nejprve seznamuje čtenáře s vývojem tohoto institutu v trestním řádu č. 141/1961 Sb. a s ústavními a mezinárodněprávními limity omezení osobní svobody obviněného. Stěžejní část práce se věnuje problematice materiálního a formálního vazebního práva. Vymezen je pojem vazby jako zajišťovacího institutu, jsou shrnuty zákonné podmínky pro jeho užití a především je podrobně pojednáno o jednotlivých vazebních důvodech. V části věnované formálnímu vazebnímu právu se práce zaměřuje na právní úpravu rozhodování o vazbě, vazebního zasedání, procesu přezkoumávání důvodnosti vazby včetně její nejvyšší přípustné doby trvání a započítání vazby a trestu pro případ, že bude obviněný pravomocně uznán vinným. Pozornost je rovněž věnována opatřením nahrazujícím vazbu, neboť zbaven osobní svobody může být obviněný až v případě, že účelu vazby nelze dosáhnout jiným opatřením. Opomenuta také nejsou specifika vazby v řízení proti mladistvým. V závěru práce jsou předestřeny vybrané aktuální otázky institutu vazby, jako je často diskutovaná přiměřenost délky trvání vazby, podmínky výkonu vazby a elektronický monitoring jako prostředek nahrazující vazbu *de lege ferenda*.

Abstract – The issue of the concept of criminal custody

The thesis provides a comprehensive overview of selected issues relating to criminal custody, one of the means of securing an accused person for the purposes of criminal proceedings and sentence execution, provided for in the Act on Criminal Procedure. After a concise introduction, the thesis examines the historical development of custody as regulated in the Act No. 141/1961 Coll., on Criminal Procedure. Limits of restricting personal liberty are then discussed from the viewpoint of the Czech Constitution and international commitments of the Czech Republic. The principle part of the thesis deals with material and formal custody law. It defines the term ‘custody’ and elaborates on the conditions of the imposition of custody, especially with regard to the particular grounds of custody. The section dealing with formal custody law is focused on the provisions regarding the decision process on custody, custody hearing, the examination of the existence of grounds of custody, the maximum duration of custody and the setting off a custody period against a term of imprisonment when the accused is found guilty. Due regard is also given to alternatives to custody, since the accused can only be deprived of personal liberty when the purpose of custody cannot be achieved by alternative means. The specificity of custody of juvenile offenders is also addressed. The final part of the thesis examines recent developments related to custody, mainly the often discussed custody time limits, conditions in custody and electronic monitoring as an alternative to custody *de lege ferenda*.

Klíčová slova

Trestní právo procesní	Procedure criminal law
Vazba	Criminal custody
Nahrazení vazby	Alternatives to custody
Zajištění osoby obviněné	Detention of the Accused